

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta
Historický ústav

Bakalářská práce

**Reflexe námořních bojů
roku 1941 ve vybraných
periodikách**

Martin Reichel

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, PhD.

České Budějovice 2007

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Reflexe námořních bojů roku 1941 ve
vybraných periodikách vypracoval samostatně a pouze na základě uvedených pramenů a
literatury

V Českých Budějovicích 24.4.2007

Rád bych poděkoval všem pracovníkům Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za jejich pomoc, rady a odborné vedení mé bakalářské práce. Děkuji také všem pracovníkům Státního okresního archivu v Českých Budějovicích, zejména paní Mgr. Miroslavě Ctiborové.

Anotace

Tato práce se zabývá reflexí války na moři v roce 1941 ve dvou regionálních a ve dvou celorepublikových periodikách. Je rozdělena do tří kapitol podle geografického klíče; Atlantik, Středomoří a Tichý oceán. V první kapitole je pozornost zaměřena na německé ponorky a hladinové lodě v boji proti britským konvojům. V druhé je střediskem pozornosti námořní akce Italů a Britů ve Středomořím moři. K Itálii se v tomto roce přidalo i Německo, které poslalo do Středomoří část svého letectva. Poslední kapitolou je oblast Pacifiku, kde japonským útokem na Pearl Harbor se válka evropská mění ve válku světovou. Práce se snaží zodpovědět některé otázky; například míra servilnosti vůči Německu a jeho spojencům.

Anotation

This theme is about reflection on the war at sea in 1941 in two regional and in two nation-wide periodical. It is divided into three chapters according to the geographical keys; the Atlantic, the Mediterranean and the Pacific Oceans. The first chapter is focused on German submarines and surface ships that fight against the English fleet. The second chapter is focused on the Italian and British marine action in the Mediterranean Sea. Germany joined Italy in 1941 and they sent sections of air forces to the Mediterranean Sea. The last chapter is about the Pacific area where the Japanese attacked Pearl Harbor. As a result of it, European warfare was changed into the world-wide warfare. This piece of work may help answer some question; for example, the rate servility in face of Germany and its allies.

Obsah

1) Poděkování a prohlášení	2
2) Anotace	4
3) Obsah	6
4) Úvod	7
5) Obecná charakteristika zkoumaných periodik	9
6) Oblast Atlantiku	12
A) Německé ponorky a letadla	12
B) Hladinové lodě Německa v boji	28
C) Bismarck	30
7) Středomoří	35
8) Pacifik	44
9) Závěr	47
10) Seznam použité literatury	50
11) Přílohy	

Úvod

Tato práce se zabývá reflexí námořních bojů ve vybraných periodikách. Periodika jsou čtyři respektive pět; dva celostátního rozsahu (Národní práce a Venkov) a dvě regionální periodika z jižních Čech (Pošumavský kraj a Jihočeské listy respektive Jihočeská jednota). Dvě regionální a dvě periodika celostátního rozsahu jsou vybrány proto, abychom se mohli pokusit o určité srovnání. Charakteristice tiskovin je věnována samostatná kapitola. Práce se nebude věnovat námořním bojům v celém rozsahu války, nýbrž pouze v roce 1941. Rok není vybrán náhodně. Na počátku roku byla nepřitelem Německa a jeho spojenců pouze Velká Británie. Velká Británie byla závislá na námořním obchodu a tak boj o námořní komunikace byl v tisku nejvíce reflektován. Po 22. červnu ustupují námořní boje do pozadí a prostor v tisku je věnován východní frontě. V roce 1941 je nejvíce markantní stránkový rozsah věnovaný různým tématům a v tomto je roce patrný posun v prioritách tisku.

Metodou sondy dvou dvojic tiskovin se pokusíme zodpovědět některé otázky. Pokusíme se i o určitou komparaci periodik. Obecné srovnání je popsáno v kapitole charakteristika periodik. Co se námořních bojů týče, budeme se ptát na některé konkrétnější otázky: Kolik prostoru věnovaly jednotlivé noviny problematice námořních bojů? Odkud čerpají své informace uveřejňované v novinách? Objektivita? V jakém rozsahu byl protektorátní tisk nakloněn Němcům a jejich spojencům? Zamlčování vlastních ztrát a neúspěchů a naopak zveličování ztrát a neúspěchů protivníka. Časová prodleva mezi událostí a jejím popisem. Další otázkou by byly obrazové příspěvky k námořní problematice.

Práce je koncipována následovně. Po seznámení se s vybraným tiskem je podle geografického klíče rozdělen popis a reflexe událostí. První pololetí jsou dotace námořním bojům velké, po útoku na SSSR se věnují periodika více východní frontě. Těžiště je proto ve všech oblastech, kromě Tichého oceánu, v prvním pololetí. Samotná reflexe událostí je ihned konfrontována se skutečností. Při této konfrontaci zaznamenáme postřehy a učiníme dílčí závěry. Pokud došlo k nějaké významné námořní bitvě a tisk jí nereflektoval nebo jen nedostatečně, i tak je události věnována patřičná pozornost. To platí i naopak, když bezvýznamné události je připisován přílišný ohlas. V textu je na tento problém upozorněno. Ostatním bojům (leteckým a pozemním) je věnována pozornost pouze pokud souvisí alespoň rámcově s námořní stránkou války. U čtenáře této práce je předpokládána minimální znalost 2. světové války a především roku 1941. Obecnými událostmi se práce nezabývá a tak znalost celkového kontextu války je opět záležitostí vědomostí čtenáře. Pokud je reflektované události připisován význam, který by měl podle tisku strategický dosah, tak je význam popsán

- jak tato událost působila na další průběh a vedení války (především zprávy okolo Bismarcku).

Nakonec ještě upřesnění pramenné základny. Abychom nemuseli text a poznámkový aparát zatěžovat stále se opakujícími odkazy na pramen, uveďme si již zde zdroje práce. Pramenná základna se skládá z výtisků pěti periodik. Všechny jsou uloženy ve Státním oblastním archivu Třeboň v jeho pobočce Státního okresního archivu České Budějovice. Jednotlivé noviny mají tyto signatury: Pošumavský kraj D 165, Venkov D441, Národní práce D49, Jihočeská jednota D127 a Jihočeské listy D109.

Obecná charakteristika vybraných novinových titulů a jejich obecné srovnání:

V práci jsou užitá tato periodika:

Celostátního rozsahu:

Národní práce – deník odborové ústředny zaměstnanecké, s přílohou Očko, cena 60 haléřů.

Venkov – list českého zemědělského lidu, s přílohou Neděle Venkova, cena 80 haléřů.

Jihočeská periodika:

Pošumavský kraj – týdeník vycházející každou středu, redakce ve Strakonících, cena 80 haléřů.

Jihočeské listy – list Národního souručenství, vycházel dvakrát týdně, cena 50 haléřů, v roce 1941 vycházel pouze do 17. 5. (poslední výtisk).

Jihočeská jednota – stejné jako Jihočeské listy.

Co mají vybrané tituly společného? V čem jsou naopak rozdílné? Dvě základní otázky, které nás při srovnávání napadnou. Na první z nich můžeme odpovědět v podstatě jednoznačně. První, čeho si při zběžném pročitání pochopitelně všimneme, je servilita vůči tehdejší Velkoněmecké říši a jejím spojencům. To platí pro všechna periodika bez rozdílu. Tuto domněnku budeme demonstrovat na příkladě, jenž bude uveden dále. Další postřeh platící pro všechna čtyři periodika je nadužívání některých slov. Například slov *ocelový*, *mohutný* a další ve vztahu k Německu a Itálii. Vůči Velké Británii, USA a SSSR (vlastně vůbec spojencům) zase slov jako: *plutokrati*, *velké ztráty*, *jsou drceni*, *kořistnictví* apod. Třetí věc společná všem čtyřem tiskovinám je otázka Židů. Ve všech jsou Židé perzekuováni a haněni. V celorepublikových tiscích jde především o články obecného charakteru (hanobení Židů jako rasy, parazitů apod.). V regionální dvojici jsou články proti Židům konkrétnější (kde a jaká obchodní činnost, odkud jsou Židé odstraňováni – různé předsednictví, rady apod.). To jsou tři základní postřehy patřící k těm nejvíce viditelným.

Národní práce a Venkov jsou celorepublikové deníky, věnují se válce a politice proto více než druhá dvojice. Obě se věnují válečným tématům a politice na titulních stranách. Pokračují i na dalších stránkách. Venkov má samozřejmě více článků o venkově a zemědělství. Národní práce si zase více všímá tématu práce a hospodářství. Přičemž zemědělství bylo v tisku dříve daleko více přetřásáno než dnes.

Druhá dvojice je více rozličná. Pošumavský kraj je regionální periodikum se vším všudy. Z politiky a války jsou zastoupeny v člancích jen ty nejdůležitější události. Ze všech čtyř titulů má nejmenší dotace, co se vybraného tématu – námořních bojů – týče. Jihočeské listy se od Pošumavského kraje liší širším rozhledem a záběrem témat. Jsou to Národní práce v menším. V novinách najdeme určitě články čistě k regionu, ale titulní strana je, podobně jako v Národní práci a Venkovu, věnována politice a válečným událostem.

Čeho si budeme ve vybraných periodikách všímat? Zkoumanou problematiku námořních bojů v roce 1941 bychom rozdělili do tří okruhů. Rozdělení by bylo podle geografického klíče. Každou oblast budeme zkoumat zvlášť. Události a jejich reflexe budou následovat chronologicky za sebou.

První oblastí našeho zájmu by byl Atlantik. V námořních střetnutí v Atlantickém oceánu by to byl především boj o námořní komunikace. Na spojenecké straně reprezentované konvoji s jejich eskortou a na německé straně především ponorkami. Rok 1941 byl však bohatý i na výpady německých hladinových lodí, reprezentovanými bitevními loďmi a pomocnými křižníky. Dominantou střetnutí hladinových lodí, které budeme věnovat nejvíce pozornosti, bude střet německé bitevní lodi Bismarck s částí britského loďstva v pozdním květnu. Kauza Bismarck měla kromě vojenské stránky také velký symbolický náboj, který byl dostatečně reflektován i v tisku. Jak na britské straně (bitevní loď Hood, symbol síly Royal Navy), tak na německé straně (ztráta Bismarcka výrazně ovlivnila další operační nasazení německých velkých hladinových lodí) byl střet vnímán jako významná událost.

Druhou geografickou oblastí bude Středozevní moře. Zde probíhaly námořní boje mezi italským loďstvem a britským námořnictvem. Po fatálních neúspěších italského námořnictva vstoupilo na scénu německé letectvo reprezentované X. leteckým sborem (specializovaným na námořní operace), později Hitler nařídil přemístit do Středozeví i ponorky, které též dosáhly několika výrazných úspěchů. Námořní a námořně letecké operace ve Středozeví se odehrávaly kvůli klíčovému ostrovu Malta (svého času kvůli Krétě). Jednalo se většinou o konvojové bitvy, v nichž se Britové snažili zásobovat Maltu a Řecko. Německo s Itálií zase posílalo konvoje se zásobami a posilami do severoafrické Libye.

Třetí oblastí by byl Pacifik. Během celého roku nebyl skoro konflikt Japonska a Spojenců reflektován. Na konci roku, po Pearl Harboru, byl však prosinec nabitý „úspěchy japonských zbraní“. Zde se budeme zabývat hlavně samotným útokem na Pearl Harbor. Menší pozornost bude věnována zkáze svazu „Z“. Pomocné křižníky operující ve své době v Tichém oceánu a Indickém oceánu, které byly v novinách reflektovány, zařadíme k prvnímu

celku – Atlantiku a to pro tématickou příbuznost. Třetí okruh se tedy bude týkat japonských námořních sil ve střetnutí se spojenci a jejich loďstvy.

Oblast Atlantiku

Boje v Atlantském oceáně rozdělíme pro přehlednost na dvě skupiny, jak již bylo psáno výše. Začneme bojem německých ponorek a letadel proti konvojům a jejich eskortám. Budeme postupovat chronologicky, podle skutečnosti. Budeme si všímat v každém konkrétním případě, jak jsou periodika (bez rozdílu) nakloněna státům Osy. Pozornost bude věnována zatajování vlastních ztrát a neúspěchů a naopak zveličování ztrát protivníků. Boje ponorek proti konvojům doprovází statistické údaje ztrát obchodních lodí. Jedná se o statistiky měsíční (zastoupeny jsou ale pouze v novinách Národní práce, částečně ve Venkovu). Pozorování statistik s čísly je sice ne zrovna záživné, ale pro určité zhodnocení ponorkové činnosti a její reflexi nezbytné.¹

Činnost německých ponorek a letadel.

Na počátku roku se v tisku probíral minulý rok, rok 1940. Články popisovaly úspěchy německých a italských zbraní. Podle článku z Venkova ze 4. ledna potopilo německé námořnictvo 3,2 mil tun² obchodních lodí³ a luftwaffe měla potopit dalších 0,7 mil.⁴ Podobně další článek z Venkova z následujícího dne, kde je uveden údaj potopené tonáže společně s Itálií, uvádí 4,5 mil. tun.⁵ Další periodikum, Národní práce, uvádí v článku ze dne 10. ledna potopenou tonáž za celý rok 1940. Mělo by se jednat o 3,6 mil tun (článek otiskuje zprávu anglické agentury Reuters).⁶ Venkov se vrací k obchodní válce za minulé období v článku z 12. února. Ve zprávě se vrací až na začátek války. Vypočítává velikost obchodního loďstva Británie v srpnu 1939 na 20,4 mil. tun.⁷ Regionální periodika popisují uplynulý rok 1940 v obecné a neurčité rovině, popisují námořní úspěchy zbraní Osy současně s pozemními a leteckými úspěchy.⁸

¹ Statistické údaje za leden až červen jsou převzaty z knihy Salvy nad vlnami, za druhé pololetí z knihy Krvavé oceány. Bibliografické údaje viz seznam literatury.

² Pokud není uvedeno jinak, u obchodních lodí se jedná vždy, včetně příloh, o brt.

³ Ve skutečnosti kolem 1,9 mil. (ponorky 1,5 mil, hladinové loďstvo 0,4 mil). Jde samozřejmě o nadsazený údaj.

⁴ Opět nadsazený údaj, jednalo se o 270 tisíc tun.

⁵ Nadsazen skoro dvojnásobně. Ve skutečnosti ztratili spojenci ze všech příčin za druhé pololetí roku 1940 celkem 579 lodí s přibližně 2,5 mil. tunami.

⁶ Dále v článku je toto číslo napadáno a Británie obviňována ze zkreslování vlastních ztrát obchodních lodí.

⁷ Jedná se o poměrně přesný údaj. V srpnu 1939 měla Británie 6 722 obchodních lodí o celkem 17,9 mil tun, loď Commonwealthu dalších 2 255 lodí s 3,1 miliony. Jsou počítána plavidla větší než 100 brt.

⁸ Jihočeská jednota z 24. ledna otiskuje zprávu o válečných ztrátách britského loďstva za celých 16 měsíců dosavadní války. Navíc uplynulou dobu války srovnává s 1. světovou válkou.

Leden – celkové ztráty britského a spojeneckého loďstva za leden 1941 byly 76 lodí s tonáží 320 240 tun, z toho na ponorky připadalo 21 lodí s 126 800 tunami a na severní Atlantik 42 lodí s 214 400 tunami.⁹ Němci měli na začátku roku k dispozici 82 ponorek. Lednové články o válce o tonáž se věnují většinou minulému roku, dále možnostem Anglie čelit německé ponorkové ofenzivě.¹⁰ Ve zprávě z Národní práce z 9. ledna je popisován „nový pirátský čin Anglie“, kdy měla Anglie potopit francouzský tanker a ponorku Sfax (útočником byla ve skutečnosti německá ponorka U-37, k události došlo 19.12. u mysu Juba). Samostatnou kapitolou je nasazení 27 italských ponorek v Atlantiku.

Únor – Ponorková flotila se rozrostla o dalších 10 člunů na 92 ponorek. V lednu a únoru se uskutečnilo jen poměrně málo koordinovaných útoků „vlčích smeček“. Jedním z důvodů bylo posunutí konvojových tras více na sever (Němci to zjistili až v polovině února). Německé ponorky byly také vytlačovány dále od britského pobřeží větší intenzitou leteckých hlídek (větší rozestupy mezi jednotlivými ponorkami – konvoj mohl lépe proplout nezpozorován). Negativně působily i krátké zimní dny a bouřlivé počasí. Dalším aspektem bylo, že ponorky typu II byly převeleny do Baltského moře k výcvikovým flotilám, takže například v únoru měl Dönitz pouze 21 akceschopných ponorek z 92. V operační oblasti tak mohlo být najednou kolem 8-9 ponorek. Britům se však v lednu a v únoru nepodařilo potopit ani jedinou ponorku, takže nově postavené ponorky byly čistým přírůstkem. Ponorkám mělo brzy pomoci letectvo (40. bombardovací pluk – I/40 KG) se svými čtyřmotorovými dálkovými FW 200 (celkem 12 strojů). Letci se museli nejdříve zaučovat. Počáteční výsledky nebyly příliš povzbudivé – letci hlásili špatné pozice konvojů nebo konvoje vůbec neobjevili. Průzkum byl řídký kvůli málo strojům, prozkoumávaná oblast naopak veliká. Spolupráci s ponorkami nepomáhaly ani obstrukce H. Göringa, jemuž se nelíbilo vymanění leteckého svazku z jeho moci (byť se jednalo o malou leteckou jednotku). Popisovaná fakta a z nich vyplývající skutečnosti si Britové vysvětlovali určitou slabostí německých ponorek. Němci naopak pokračovali v intenzivní ponorkové válce (Británie stála proti Německu a Itálii osamocena). Němci se rychle přizpůsobili, jak dokládá článek Jihočeských listů z 8. března. V článku stojí: *... ve dvou dnech bylo zde potopeno, v podstatě jen náporom ponorek, přes čtvrt miliónu BRT [sic!] ve vlnách Atlantického oceánu.* Článek pokračuje o pár řádků níže:

⁹ Podrobnější přehled je přiložen v tabulce v příloze č. 1.

¹⁰ Zpráva z Národní práce z 4. ledna si všímá problému přenechání amerických torpédoborců Royal Navy. Spolupráci USA a Anglie popisuje i další článek, tentokrát z Venkova z 14. ledna, kde je psáno o smlouvách týkajících se námořních základen USA na britských územích na západní polokouli – jmenovitě na ostrovu Trinidad. Článek „Irské přístavy“ v Národní práci se zabývá statusem několika irských přístavů a možností jejich využití britským loďstvem. Další článek v Národní práci z 25. ledna popisuje německé výhody okupace norského a francouzského pobřeží.

*Začíná nová kampaň této nové obávané zbraně, pro níž bylo využito zimní „přestávky“ k náležitě přípravě...*¹¹ Podobně i Venkov z 18.2.: *Jaro, přinese plné rozvinutí této zbraně a teprve pak Anglie pochopí, ...* Další články o ponorkové válce v únoru jsou nepřesné (jedna naše¹² ponorka potopila několik lodí atp.) nebo obecného rázu. V novinách je patrné očekávání nových bojů v době jarních měsíců. A březen opravdu přinesl mnoho nového v ponorkové válce.

Březen – se zapsal do análů ponorkové války jako měsíc konce slavných ponorkových „es“. 6. března spatřila ponorka U-47 konvoj OB-293. Do 8. března byl konvoj napadán „vlčí smečkou“. Eskorta konvoje však potopila tři ponorky, kterým veleli nejzkušenější ponorkoví velitelé¹³. Jednalo se o U-47,¹⁴ U-99,¹⁵ U-100.¹⁶ Jak se tyto události odrazily v námi sledovaných periodikách? Třeba Národní práce vůbec nereflektuje konec slavných ponorkových kapitánů. Zato píše o tonáži potopené na začátku března.¹⁷ V článku píše o zničené tonáži 400 000 tun. Anglie prý přiznává nesprávně jen 150 000 tun (za celý březen bylo potopeno ponorkami 41 lodí s 243 000 tunami). Podobně i článek Venkova z 2. března, kde je údaj tonáže dokonce 480 000 tun. Připomínáním britských těžkostí by se dala nazvat i další zpráva v Národní práci.¹⁸ Ve zprávě se píše o nedostatku dělníků v britských loděnicích a docích. Útok na konvoj SL-68, který plul u západoafrického pobřeží, je popisován v Národní práci ze dne 23.3. V článku je uvedeno zničení 11 lodí se 77 000 tunami během několikadenního boje. Následující odstavec v článku je o úspěších německého letectva proti obchodním lodím. Bitva o konvoj SL-68 je reflektována i ve Venkově z 23. března. Zpráva odkazuje na zdroj „Berlín“ a uvedená tonáž je 69 000 tun. Při letmém srovnání těchto dvou článků se vynoří na povrch skutečnost nepřesnosti údajů v potopené tonáži. Ve skutečnosti ponorky (U-106, U-105) potopily lodí sedm s 18 000 tunami.

Když vezmeme v úvahu doopravdy zničené lodě a lodě uvedené v tisku, vyvstane v plné nahotě náklonnost protektorátního tisku k Třetí říši. I když to není v hlavním objektu našeho zájmu, podobné falšování údajů se týká i letectva a pozemní armády. Německé ztráty jsou většinou nepatrné a psány neurčitě (letadla jsou pohřešována, 320 mužů je lehce raněno a

¹¹ Jihočeské listy, 8.3. 1941.

¹² Z tohoto zájmena je jasné, na čí straně je redakce novin.

¹³ U-47 potopila celkem 23 lodí se 121 000 tunami a bitevní loď Royal Oak. U-99 potopila 44 obchodních lodí s 263 000 tunami (včetně pomocných křižníků Laurentic, Forfar a Patroclus) a torpédoborec Daring. U-100 zničila 37 obchodních lodí se 160 000 tunami.

¹⁴ Ponorce velel G. Prien, potopena jižně od Islandu HMS Wolverine.

¹⁵ Kapitánem Kretschmer, potopena jihovýchodně od Islandu HMS Walker.

¹⁶ Kapitánem Schepke, potopena jihovýchodně od Islandu HMS Vanoc a Wolverine.

¹⁷ Národní práce, 15.3. 1941.

¹⁸ TAMTÉŽ, 16.3. 1941; TAMTÉŽ, 2.3. 1941. Podobně i Venkov 13.3. 1941.

brzo budou schopni dalších bojů apod.) Pokud jsou uvedeny nějaké číselné údaje, nepřítel má vždy větší ztráty. Británie ztratí vždy nějaké to letadlo navíc, má vždy více padlých a raněných. V bojích německých zbraní a zbraní Velké Británie to není až tak markantní a důležité. Německo dosahovalo svých úspěchů. V bojích Británie s Itálií ve Středozezemním moři je nadržování italským zbraním v novinách dohnáno až ad absurdum. Více bude napsáno v druhé části (oblast Středomoří). Jihočeské listy a Jihočeská jednota psala o ponorkové válce pouze v obecné rovině.¹⁹

Ponorky měly dlouhý čas přeplaveb z a do operační oblasti. Tento nedostatek se kompenzoval tím, že na Kanárských ostrovech kotvily německé zásobovací lodě. Zásobovací lodě doplňovaly ponorkám palivo a tím jim umožňovaly zůstat v operačním prostoru co nejdéle. Tento stav trval až do července, kdy na ostrý protest španělská vláda toto porušování neutrality zakázala. Německé letectvo zaznamenalo též zvýšené potopení tonáže. Letectvo potopilo v březnu 41 lodí se 113 000 tunami. Letecké úspěchy jsou reflektovány ve Venkově z 30. března. Píše se v něm o potopení lodí s tonáží 570 000 tun (za únor a březen dohromady). Údaj je nadsazený, jednalo se ve skutečnosti o 68 lodí s 200 000 tunami.

Ještě o manipulování a falšování údajů. Dönitzova globální strategie potopené tonáže vycházela na začátku války ze správných údajů.²⁰ Jak válka pokračovala, přesnost údajů šlo obtížněji zjišťovat. Kapitáni hlásili nadsazené údaje potopených lodí (italské ponorky v Atlantiku v tomto hrály prim). Námořní štáby podcenily výrobní kapacitu Británie a průmyslovou kapacitu USA podcenily ještě více. Británie měla sice v tomto období problémy se stavbou a opravami obchodních lodí, dělníky v loděnicích a docích, ale řešila je. Do loděnic a doků bylo odvedeno 20 000 mužů z pozemního vojska. Opravy válečných lodí byly prováděny v USA a začal platit zákon o půjčce a pronájmu v USA od 11. března. Docházelo k postupnému zkreslování dopadů války o tonáž. A tak budiž řečeno, že když mělo a vypracovávalo zkreslené údaje již na nejvyšší úrovni námořnictvo, nemůžeme se divit špatným údajům uvedených v německém tisku, natož pak v protektorátních novinách. Protektorátní noviny totiž často přebíraly zprávy od svých německých protějšků.

Článek v Národní práci ze 6. března jako jediný reflektuje britský nájezd na ostrovy u Norska. V článku se dovídáme: „*V dopoledních hodinách dne 4. března se pokusily britské lehké námořní síly válečné o překvapující útok na neopevněný ostrov ve skalních útesích severního Norska, jemuž padlo za obět několik rybářských plavidel, jež tam kotvila. Několik*

¹⁹ Jihočeské listy, 5.3. 1941; Tamtéž, 8.3. 1941; Jihočeská jednota, 4.3. 1941.

²⁰ Viz výše a poznámka číslo 7.

německých a norských rybářů upadlo do zajetí. Ještě před zahájením německých protiopatření opustily nepřátelské válečné lodi plnou parou zase norské vody.“²¹

Duben – od dubna začaly fungovat britské letecké základny na Islandu a pomohly tak pokrýt další velké plochy leteckým průzkumem a ochranou. Významný byl též britský úspěch na poli tajné války (pomohlo jim zničení ponorky U-110 v květnu, kde Britové ukořistili německý šifrovací stroj a další důležité materiály, než se ponorka potopila). Ponorky se po březnových ztrátách nejlepších ponorkových kapitánů posunuly dál na západ, ale v polovině měsíce se zvolna začaly vracet na východ. Duben byl charakteristický též větším zájmem USA o Atlantik. Tisk se pak větší mírou zabýval právě USA. Podle článku Venkova z 2. dubna se setkala zabavení italských a německých obchodních lodí s ostrou kritikou tisku. Podobně i zpráva v Národní práci z 1. dubna, která je konkrétnější: *Americký státní sekretář financí Morgenthau vydal nařízení, aby 27 italských lodí, které kotví ...* Dále vyjadřuje pohoršení nad krokem USA. O obchodním loďstvu samotných USA se píše v příspěvku v Národní práci z 2. dubna. Podle zprávy má USA oceánskou obchodní tonáž kolem 10 mil. tun. Článek pokračuje rozborem výkonnosti amerických loděnic: *V roce 1940 doky Spojených států postavily 53 parníků o tonáži 450.000 tun. V roce 1941 má být postaveno 100 lodí o tonáži 800.000 tun.* V podobném duchu článek pokračuje: *Od počátku evropské války prodaly Spojené státy na 1 milion starého lodního prostoru.* Článek dále pokračuje: *Pro americké rejdaře je to přirozeně skvělý obchod, neboť za staré rachotiny, které se prodávaly před válkou jako staré železo za pět dolarů za tunu, platí Velká Británie 50 až 55 dolarů za tunu.* Duben byl na ponorkové boje v Atlantiku chudý. V novinách se skoro ponorkové boje neobjevovaly. Výjimkou je zpráva Venkova z 3. dubna, kde se letmo popisuje úspěch ponorky kapitána H. Schultze, který potopil v severním Atlantiku pět obchodních lodí s 35 000 tunami. V dalším odstavci je psáno o lodích potopených letectvem – 6 lodí s 42 000 tunami. Celkovou spojeneckou tonáž zničenou v dubnu vyčísľuje článek v Národní práci ze 4. května na 1 mil. tun, z toho na boje v řeckých vodách připadá 400 000 tun tonáže. V dubnu přitom činily ztráty 195 lodí o 688 000 tunách ztracené ze všech příčin. Z toho na oblast Středozemního moře připadá 105 lodí s 293 000 tunami.

V dubnu se vrchní velení Wehrmachtu vyjádřilo i ke konci slavných „es“. Prozatím oznamovalo, že se ponorky vedené Schepkem a Kretschmerem nevrátili z bojových plaveb.

²¹ Jednalo se o známý nájezd britských přepadových komand na Lofotské ostrovy. Zajatců bylo 225. Do Anglie bylo odvezeno i 300 norských dobrovolníků. Speciální jednotka na torpédoborci Somali se zajímala o německý šifrovací stroj a podklady – podařilo se jim nalézt rezervní šifrovací válečky. Nájezd byl v celku úspěšný. Bylo zničeno 11 továren na zpracování rybího tuku, palivové nádrže s 3,5 mil. litry nafty, 10 lodí o výtaku 20 000 brt a další zařízení. Němci se nezmohli na odvetu. Německá nejbližší letiště byla rozmáčená kvůli období tání sněhu.

Oba velitelé byli vyznamenáni Dubovou ratolestí k Rytířskému kříži. O Prienovi se zpráva nezmiňuje. Zajímavá je tajná zpráva bezpečnostní služby SS o vnitropolitické situaci, č. 181 z 28. dubna. Výtah: *S každou novou zprávou vrchního velení se stále častěji přetřásá otázka ponorkami potopeného množství nepřátelských plavidel. Nyní oznámená zpráva je posuzována jako potvrzení již delší dobu kolujících pověstí a domněnek o tom, že Angličané objevili nějaký účinný prostředek k ničení ponorek.... Protože se již ve válečném zpravodajství neobjevuje jméno kapitána Priena, ožily opět obavy obyvatelstva o jeho osud, neboť už je to dávno, co o něm bylo slyšet naposledy.*²²

Květen – reflexe námořních bojů v tomto měsíci se věnuje bojům ve Středomoří, kde vrcholila námořní stránka obsazování Řecka (boj o Krétu), v Atlantiku byl zájem tisku upřen na souboj Bismarcka a Hooda. Nicméně ze zprávy v Národní práci z 10. května můžeme zjistit, že ponorka, jejímž velitelem je Kuppisch, potopila v Atlantiku ze silně zajištěného konvoje 4 obchodní lodi o 20 000 tunách.²³ Článek v Národní práci ze 17. května se věnuje ponorce jako zbrani. Popisuje technické parametry a možnosti ponorek. Z Národní práce data 22. května můžeme vyčíst ztráty britského obchodního loďstva. Podle článku se jednalo o 400 000 brt za uplynulých dvacet květnových dní. Jihočeské listy ze 7. května podobně vyčíslují jen ztráty během bojů o Krétu: *Zde padá nejvíce na váhu potopení 75 parníků o výtlaku na 400 000 tun povětšinou naplněných výzbrojí a mužstvem. Kromě toho bylo dalších 140 lodí s celkovou tonáží okrouhle 200 000 tun těžce poškozeno.* Podobně i článek v Národní práci z 4. června: *Nepřítel ztratil v tomto měsíci 746 000 BRT na obchodním lodním prostoru. Z tohoto množství bylo potopeno 479 000 BRT ponorkami, 215 000 BRT letectvem, ...*²⁴ Ve skutečnosti ztratilo britské obchodní loďstvo v květnu ze všech příčin na všech mořích 139 lodí o tonáži 511 000 tun. V květnu dala obsadit vláda USA francouzské obchodní lodě. Zmiňuje se o této události pouze článek v Národní práci ze dne 18. května: *... aby pobřežní stráže obsadily deset francouzských lodí, kotvících v přístavech USA. Mimo jiné byla takto obsazena i zaoceánská loď „Normandie“, která kotví v New Yorku.* V květnu se objevila zpráva o posledním z trojice úspěšných ponorkových kapitánů – G. Prien. Venkov z 25. května stručně sděluje, že se G. Prien nevrátil ze své poslední bojové plavby, následuje jeho krátký životopis.²⁵

²² Janusz PIEKALKIEWICZ, *Námořní válka 1939-1945*, Plzeň 1997.

²³ Kuppisch velel ponorce U-94 a ve skutečnosti potopil jen dvě lodě. Na konvoj přivolal další čtyři ponorky. Během bitvy o tento konvoj byl ukořistěn šifrovací stroj Enigma na ponorce U-110. Ponorce velel kapitán J. Lemp, jenž 3. září 1939 potopil Athénii..

²⁴ Ve skutečnosti ponorky potopily 325 000 brt a letadla 146 000 brt.

²⁵ Při vypočítávání úspěchů G. Priena je ve zprávě zase nepřesnost. Ve Scapa Flow potopil pouze bitevní loď Royal Oak. K žádnému poškození bitevního křižníku Repulse vůbec nedošlo.

Červen – Dönitz posunul linii ponorek více do středního Atlantiku a mezi jednotlivými ponorkami zvětšil vzájemné vzdálenosti, aby konvoje nemohly obeplout linii ponorek. Tato změna vedla k jediné konvojové bitvě v červnu. Smečka ponorek objevila mezi jižním Grónskem a Islandem konvoj HX-133. Díky Ultra byl konvoj varován a posílen, takže konvoj nakonec chránilo více válečných lodí (13), než bylo ponorek (10). Jelikož ponorky nedosáhly význačných úspěchů při útocích na konvoj, nebyl útok vůbec reflektován v tisku. V červnu byly zprávy obsahově na obecné rovině, nic konkrétního. Venkov ze dne 18. června se zabývá ústupem Anglie z obchodu na mimoevropských územích, jmenovitě z Číny, jižní Ameriky a jižní Afriky. Malá dotace námořním bojům v periodikách má od 22. června i svou další příčinu. Toho dne došlo k útoku na Sovětský svaz a německá branná moc dosahovala nových úspěchů v pozemních bojích. Z novin postupně mizí nic neříkající zprávy o námořním boji typu: jedna naše ponorka potopila 4 lodě nebo letadla napadla konvoj u východního pobřeží Anglie a poškodila tři lodě apod. V druhém pololetí tak ubylo zpráv o ponorkových útocích a uvolnil se tak prostor pro zprávy z východní fronty. Až v zimě 1941, když německá vojska před Moskvou nedosáhla svých cílů, vrátily se noviny více k námořním bojům. Na konci roku však dominovaly reportáže o Japonských úspěších.

Jelikož červnem končil další půl rok bojů, psaly některé noviny souhrnné statistiky. Například Venkov z 8. června se zaobírá zničenou tonáží od počátku války až po současnost. Británie tak podle něj ztratila už 11,5 mil. tun obchodního prostoru. Pokud vezmeme údaj o britské obchodní tonáži z počátku války, to jest 20 mil. tun, a novostavby obchodních lodí během války, byla by potopena polovina spojenecké tonáže. Dönitzův štáb dokonce zpočítal, že při potápění tonáže tempem 750 000 tun měsíčně bude muset Británie za 12 měsíců žádat o mír. Británie však také nelenila a během prvního pololetí učinila několik opatření k odvrácení ponorkové hrozby. Velitelství Západních přístupů bylo přeloženo z Plymouthu do Liverpoolu. Byl to logický důsledek, protože celý proud námořní dopravy plynul jen Severním průlivem. Britové se z konvojových bitev také přiučili a poznatky o koordinaci atp. uváděli v život, zdokonalil se výcvik (výcviková základna na Hebridách). Pobřežní velitelství dostalo v červnu prvních deset dálkových liberátorů. Letecké základny na Islandu fungující od dubna jsme již zmínili. Kanadské námořnictvo se také činilo a postavilo základnu pro eskorty v St. Johns na Newfoundlandu. To umožnilo doprovázet konvoje po celé délce plavby přes severní Atlantik. Nesmíme zapomenout, že Britové četli díky Ultra německé radiové depeše, to samozřejmě pomáhalo vyhýbat se koncentracím ponorek a obeplouvat je. Posledním opatřením Britů bylo vylepšování technického vybavení eskortních plavidel a letadel (radary,

hlubinné pumy, optické přístroje a další). Převelení většiny luftwaffe na východní frontu přineslo omezení náletů na britská města, přístavy a pobřežní plavbu.

Červenec – námořní boje v Atlantiku nebyly v tisku zmíněny. Důvody jsou v převážné většině uvedeny v předchozím odstavci. Můžeme jen doplnit, k jakým konvojovým bitvám došlo. V noci z 27. na 28. července napadla smečka 7 ponorek konvoj OG-69 mířící do Gibraltaru. Ponorky potopily 7 lodí s 11 300 brt. Červenec byl hubeným měsícem pro německé ponorky. Potopily za celý měsíc pouze 17 lodí s 50 000 brt. Tento měsíc však neočekávaně patřil k jednomu z nejúspěšnějších období pro italské ponorky, potopily 44 000 brt nepřátelského lodního prostoru. Tento úspěch Italů neměl dlouhé trvání. V srpnu se podíleli na potopení 8 600 brt a abychom se už k italským ponorkám v Atlantiku nemuseli vracet, uveďme, že do konce roku 1941 nepotopili vůbec nic (při ztrátě 5 ponorek). V červenci se začaly v amerických loděnicích stavět v rámci Lend-Lease programu eskortní torpédoborce (10 kusů měsíčně). Tyto všechny události nechává tisk bez povšimnutí. V záplavě reportáží a článků plných euforie vítězství na východní frontě můžeme vidět jen jedinou reportáž o námořní problematice.²⁶ Článek se zabývá námořní mocí sovětů. Rozebírá sílu Baltského a Černomořského loďstva.

Srpen – zpráva o napadení gibraltarského konvoje z 26. srpna v novinách Venkov uvádí: *... jen ponorky při několikedenním pronásledování a po tuhém boji z konvoje, který plul z Anglie do Gibraltaru, 21 obchodních lodí, celkem o 122 000 BRT.*²⁷ Článek Venkova z 30. srpna oznamuje dobytí Revalu (dnešní estonský Tallin). V přístavu mělo být potopeno 19 dopravních lodí s vojskem a válečným materiálem, dále torpédoborec a 9 menších válečných lodí.²⁸ Tato slabá reflexe „minové bitvy“ u Tallinu je na škodu. „Minová bitva“ u Tallinu byla totiž největší a nejúspěšnější minovou operací v dějinách námořních válek. Poněkud obšírnější popis této události najdeme v Národní práci z 30. srpna. Uvedené ztráty sovětského námořnictva jsou obdobné. U této zprávy je zřejmé, že obě periodika čerpala pro svou reportáž ze stejného zdroje. Zpráva Národní práce z 24. srpna je také o sovětských lodích, respektive o útocích na ně. Tentokrát v Černém moři u Oděsy měli těžce poškodit němečtí letci jeden sovětský torpédoborec a palubními zbraněmi malý strážní člun. K útoku mělo dojít 21. srpna. Námořní boje na východě opustíme a podíváme se na reflexi námořních

²⁶ Národní práce, 22.7. 1941.

²⁷ Jednalo se o útok na konvoj OG-71; od 19. do 23. srpna byl pronásledován smečkou 5 ponorek. Konvoj ztratil 8 obchodních lodí s 13 200 brt, norský torpédoborec Bath a britskou korvetu Zinnia.

²⁸ Lodě byly potopeny při evakuaci Tallinu. Většina námořních ztrát Sovětů šla na vrub námořním minám. Torpédoborec Engels se potopil už v noci z 24. na 25. srpna. V noci 28. srpna byly na minách ztraceny další torpédoborce Kalinin, Volodarskij a Artěm. K ránu pak torpédoborce Skoryj, Jakov Sverdlov, ponorky S-5, L-2, ŠČ-301. Těžce poškozeny byly další torpédoborce Minsk, Gordyj a Slavnyj. V potaz jsou brány jen větší lodě. Těžký křižník Kirov poškozen nebyl.

bojů v Atlantiku. 12. srpna vyhlásili Churchill a Roosevelt na palubě amerického křižníku Augusta Atlantickou chartu. Událost byla již v srpnu komentována v tisku. V článku Národní práce ze dne 16. srpna je uvedeno dosavadní porušování neutrality ze strany Spojených států. V první řadě je jmenováno porušování suverenity Filipín, Grónska – respektive Dánska, dále je zmíněn Trinidad jako jedna ze základů pronajatá Brity na 99 let, na britské straně je zase zmíněna Sýrie, Indie, Falklandy a Irsko. Atlantické konferenci se věnuje ještě jeden příspěvek Národní práce ze dne 27. srpna, který ironicky komentuje setkání dvou spojeneckých státníků. Článek přechází plynule k ponorkové válce. Zmiňuje se neurčitě o potopených lodích: *V Berlínu se považuje za příznačné, že bylo zničeno 25 anglických lodí o celkové tonáži 148 000 tun – což odpovídá největší stavební kapacitě britských loděnic za posledních šest neděl – a to v téže chvíli, kdy Churchill prohlašoval, že konvoj, se kterým se setkal v Atlantickém oceánu a který skýtal tak imponující podívanou, ...* Dále se můžeme dočíst o kapacitě spojeneckých loděnic: *Odborníci odhadují celkovou výrobní kapacitu anglických a severoamerických loděnic ročně na 2 miliony BRT.*²⁹ V srpnu potopily ponorky nejméně tonáže za námi sledované období, pouhých 23 lodí s tonáží něco přes 80 000 brt. Celkem spojenci ztratili ze všech příčin v srpnu 41 lodí o tonáži 131 000 tun. V srpnu se Britům po dlouhé době podařilo dovážet týdně milion tun zboží, což zajišťovalo existenční minimum. Britům se podařilo dokonce ukořistit ponorku U-570, která patřila mezi nejpoužívanější německý typ VII C. Kořist jim umožnila seznámit se důkladně s technickými a operačními parametry této ponorky. Němci měli ve službě už skoro 200 ponorek, z nichž 80 bylo nasazeno proti spojeneckým komunikacím.

Září – tento měsíc byl bohatý na konvojové bitvy, to se odrazilo i v tisku, kde jsou zaznamenány reportáže o bitvách s konvoji. Pro Němce bylo září významné také tím, že na jeho počátku dokončili v Lorientu první část ponorkových krytů. Později vyrostly podobné i v Brestu, St. Nazaire, La Pallice a Bordeaux. Každý z bunkrů měl průměrně 12 hal, v každé z nich bylo možno umístit tři ponorky. Britové stavbu bunkrů nenarušovali a při pozdějších náletech ponorkám vůbec neškodili. Národní práce z 13. září popisuje útok ponorek na konvoj: *V tuhých, několikadenních bojích potopily ponorky dosud 22 parníků celkem o 134 000 BRT. Dvě další lodi byly torpédovány. S jejich ztrátou je dlužno počítati.*³⁰ Konvojovým bitvám se věnoval také článek v Národní práci z 29. září. Z článku se dočteme o útocích na západoafrické konvoje. Při útocích ponorek mělo být potopeno 24 lodí o tonáži

²⁹ Údaj je samozřejmě hrubě podhodnocen.

³⁰ Jednalo se o konvoj SC-42 složený ze 64 lodí a chráněný eskortou 4 lodí. Smečka ponorek čítala 17 člunů. Konvoj ztratil 17 lodí o 68 200 brt, Němci ztratili 2 ponorky.

160 500 brt. Měsíc září byl tak po letních měsících opět plný bitev o konvoje a úspěchy ponorek dávaly ponorkovému velitelství naději na lepší časy. V září ztratili spojenci činností německých ponorek 53 lodí o 200 000 tunách, ze všech příčin pak 84 lodí o 286 000 tunách. S úspěchy ponorek vzrostl zájem tisku o válku o tonáž. Národní práce z 5. října popisuje zářijové útoky na konvoje na konci měsíce. Zpráva je jako obvykle nabubřelá, ponorky podle ní poslaly během pár dní ke dnu 160 000 tun, s letectvem dokonce 194 000 tun. Ve skutečnosti bylo potopeno ponorkami 67 700 tun tonáže. Zpráva pokračuje výčtem měsíčních ztrát za červenec a srpen. Čísla jsou jako vždy nadsazená.³¹ Článek Národní práce z 16. září se zabývá možností USA pomoci svou tonáží Velké Británii v bitvě o Atlantik. Je zde psáno: *Aby stavba lodí byla intenzivnější, přešlo se opět ke stavbě sériových lodí...* Kolik lodí USA postavili? V článku stojí: *Roku 1940 to bylo asi 190 lodí o 1 milionu tun. ... nové stavby lodí neznamenaají proti anglickým ztrátám, které podle anglických zpráv činí 6 a podle německých úředních hlášení 13 milionů BRT.*

Ostatní články o námořní problematice měsíce září se zajímaly o dění na Baltu a v Černém moři. Článek Venkova z 21. září stručně informuje o obsazení ostrovů Moon a Oesel (dnes estonské ostrovy u západního pobřeží Estonska). Krátká zpráva Národní práce z 2. září se vrací k úspěchům minové přehradu u Tallinu. Ve zprávě jsou upřesněny ztráty sovětských lodí při jejich úniku do Petrohradu. Jedná se o 27 jednotek válečného námořnictva a 90 transportních lodí o 160 000 tunách.³² Podobně článek z následujícího dne.³³ Boje na Baltském moři jsou i námětem další zprávy: *Bombardovací letadla zasáhla naplno pumami těžké ráže sovětskou bitevní loď u Kronštadu.*³⁴ Tato skromná poznámka patří události ze dne 23. září. Tehdy prováděla luftwaffe nálety na sovětské lodě u Kronštadu. Doposud používaly střemhlavé letouny 500kg pumy, které se však ukázaly neúčinné. Při náletu 23. září proto bylo několik letadel vyzbrojeno 1tunovými pumami. To přineslo žádaný účinek. Později proslulý německý pilot nadporučík Rudel jednou z těchto pum zasáhl příď bitevní lodí Marat a přivedl k výbuchu sklad torpéd. Celá příď včetně velitelské věže a prvního komínu se odlomila a zmizela pod vodou, zatímco zbytek lodě se potopil celým trupem až po palubu. V článku je psáno i o těžkém poškození křižníku Kirov, ten však byl poškozen jen zříceným letadlem. Zpráva Národní práce z 23. září popisuje nálety na sovětské lodi. Podle ní v Baltském moři

³¹ V červenci skoro čtyřikrát, v srpnu dokonce pětkrát tolik, co spojenci ztratili ve skutečnosti (viz příloha 1).

³² Ve skutečnosti ztratilo sovětské námořnictvo z 67 transportních lodí 37 lodí. Ztráty válečných plavidel viz poznámka č. 28.

³³ Národní práce, 3.9. 1941.

³⁴ TAMTÉŽ, 29.9. 1941.

ztratil SSSR velký torpédoborec, torpédoborec, 2 minolovky a dělový člun³⁵. Křižník Kirov měl být těžce poškozen, stejně tak i bitevní loď „Říjnová revoluce“. V Černém moři zase měl být potopen křižník a dva torpédoborce.³⁶ O těchto ztrátách je i článek Venkova z 21. září. Ke ztrátám v Černém moři přidává navíc 9 obchodních lodí o 25 000 brt, do poškození sovětských lodí na Baltu přidal další těžký křižník, tři torpédoborce a několik pomocných lodí. Ztráty a poškození na Kronštadtské nebo Petrohradské rejdě je nutno brát s rezervou. I když byla loď poškozena nebo dokonce potopena v přístavišti, mohla se loď snáze opravit popřípadě vyzdvihnout. Například křižník Petropavlovsk³⁷ byl 18. září přepaden dělostřeleckou palbou. Dělostřelba netrvala dlouho a loď sedla s náklonem na dno a úplně se nepřevrátila díky tomu, že se opřela nástavbami o nábřeží. Později byl křižník vyzdvižen.

Obecně se stavem sovětské námořní moci zabývá článek Venkova ze začátku září. Rozděluje sovětské loďstvo do kategorií (ve stavu prý měli sověti mateřskou letadlovou loď – není mi známo, že by za druhé světové války nějakou letadlovou loď disponovali) a popisuje historii carské, později sovětské flotily. Vysmívá se výkonu carského námořnictva v rusko-japonské válce, bez povšimnutí neponechává ani první světovou válku. Výkony nehodnotí příliš vysoko a jako všechny ostatní vojenské složky Sovětského svazu je námořnictvo neschopné klást nějaký účinný odpor. Přitom právě námořnictvo na Baltu pomohlo v září významnou měrou svými děly k odrazení prvního pokusu Němců o dobytí Petrohradu. Proto si německá armáda pozvala na pomoc letadla, aby sovětské lodě vyřadila z boje. Letectvo sice dosáhlo dílčích úspěchů, ale třeba již výše zmíněný těžký zásah bitevní lodi Marat měl jen dočasnou působnost. Za několik týdnů byla poškozená střední a zadní část lodě opravena a Marat (později přejmenovaný na Petropavlovsk) znovu ostřeloval zbylými 9 děly ráže 305 mm německé pozice. Reportáže ze září uzavřeme zprávou Venkova z poloviny září. Jedná se o ztrátu tří švédských torpédoborců ve Stockholmu: *V opěrném námořním bodu vně Stockholmu kotvily vedle sebe tři torpédoborce, každý o 1 000 tunách, když na vnějším z nich >Göteborgu< nastal výbuch.*³⁸

³⁵ Velký torpédoborec (liděř) je myšlen Minsk, těžce poškozený už u Tallinu (viz výše, poznámka č. 28). Bitevní loď „Říjnová revoluce“ je myšlena asi Okt’abrskaja revoljucija. Ta však těžce poškozena nebyla. 500kg pumy neudělaly bitevní lodi takové škody. Kirov byl poškozen jen zříceným letadlem (viz text).

³⁶ V Černém moři SSSR žádný křižník neztratil. První křižník ztratilo sovětské Rusko až při bojích u Sevastopolu v noci z 12. na 13. listopadu a byl jím křižník Červona Ukrajina potopený letadly. Jedním z torpédoborců byl Frunze. O druhém jsem nenašel informace.

³⁷ Petropavlovsk byl původně německý křižník Lützow, třída Admiral Hipper. Nehotový byl zakoupen od Německa v roce 1940. Hlavní výzbroj neměl kompletní, byl vyzbrojen čtyřmi děly 203 mm ve dvou dvoudělových věžích. Jméno Lützow dostala na konci roku 1939 kapesní bitevní loď (Panzerschiffe) Deutschland.

³⁸ I v této na první pohled neutrální zprávě najdeme útoky proti Británii.

Říjen – byl charakterizován větší angažovaností USA v Atlantiku. Na Islandu vystřídala americká vojska své britské protějšky, které mohly být nasazeny jinde. Vojenské lodě USA doprovázely konvoje na Island, nejdříve jen své vlastní, později zařazovali Američané do konvoju i jiné lodě, čímž byla poskytnuta ochrana mnoha spojeneckým lodím na jednom z nejnebezpečnějších úseků severního Atlantiku. Americké lodě měly rozkaz hlásit Britům pozice objevených nepřátelských ponorek, avšak zdržet se útoků. Tato a podobná chování USA na sebe nenechala dlouho čekat prudkou odezvu tisku. Hitler si však nepřál komplikace s USA do ukončení svého tažení na východě a tak tisk psal alespoň štvavé zprávy o amerických plutokratech a imperialistech. I když došlo v říjnu k několika konvojovým bitvám, nebyly v tisku reflektovány. Pouze v Národní práci z 2. listopadu je soupis spojeneckých ztrát za měsíc říjen. Podle zprávy ztratili spojenci v říjnu 441 300 brt činností německého letectva a ponorek. Ve skutečnosti to bylo 51 lodí o tonáži 218 000 brt. Čím více se posouváme ke konci roku, tím více narůstá „nepřesnost“ uvedených tonáží. Zpráva pokračuje převedením této tonáže na nákladní vlaky a různými hrami s čísly (zpráva je velká asi jako polovina této stránky). Na památku G. Priena, který v říjnu 1939 potopil ve Scapa Flow bitevní loď Royal Oak, byla otištěna celá stránka o této jeho akci.³⁹ To byl jediný příspěvek. Ty další se týkaly bojů proti sovětskému námořnictvu. Článek Národní práce ze 3. října se ohlíží zpět a hodnotí námořní boje od počátku tažení proti SSSR. Dočteme se, že malé německé námořnictvo se svých úkolů zhostilo se ctí, přitom prý nepolevilo v bitvě o Atlantik.⁴⁰ Německé námořnictvo neztratilo na Baltu žádnou větší jednotku a ani žádná nebyla poškozena. Boje ve Finském zálivu byly záležitostí malých válečných plavidel, maximálně do velikosti torpédoborce. Němci měli také spojence – Finsko, které s „malou“ námořní válkou pomáhalo.

Listopad – zpráva Venkova z 25. listopadu se jako jedna z mála věnuje bojům v pobřežních vodách francouzského pobřeží. Ve zprávě je uvedeno: *U pobřeží napadly rychlé čluny ... nepřátelský konvoj a potopily za prudkých bojů s britskými torpédoborci čtyři těžce naložené obchodní lodi o celkové tonáži 16.500 BRT, mezi nimi jednu cisternovou loď ...* K urputným bojům zas však moc nedocházelo. Výhodou německých rychlých člunů byla jejich nenápadnost, přiblížení se nepozorovaně k protivníkovi. Britové se útokům německých člunů těžko bránili. Na útok rychlých člunů je většinou upozornil až výbuch torpéda oběti.

³⁹ Národní práce, 19.10. 1941.

⁴⁰ To samozřejmě není pravda. Ostatně už pouhý pohled do přehledu ztrát za letní měsíce nám to dosvědčí. Německé ponorky byly z Baltského moře stahovány zpět na Atlantik koncem srpna, kdy už pro ně nebylo žádných cílů. Německé námořnictvo na druhé straně přísunem posil, válečných zásob a materiálu pomohlo skupině armád Sever v rychlém postupu po mořském křídle. Do boje u Petrohradu však zasáhlo německé námořnictvo jen minimálně. Vyřadit baltskou flotilu měla luftwaffe.

V noci byly německé čluny špatně viditelné a po svých útocích se čluny rychle vzdalovaly. Později, když britské eskortní lodě byly vybavovány radary, už byla situace pro eskortu lepší. Britské torpédové čluny se podobnými úspěchy chlubit nemohly. Německých lodí proplouvalo kanálem La Manche málo. Německé čluny se povětšinou vydávaly za kořistí k pobřeží východní Anglie. Německé letectvo po odvelení své větší části na východní frontu ochabovalo v útocích na lodě, přístavy a doky. Tato skutečnost je znát i v tisku. Zprávy o potopení lodí pobřežních konvojů nejsou tak časté jako v prvním pololetí. Když se objeví zmínka o letadlech, má zhruba takovou podobu: *Bombardovací letadla poškodila minulé noci svrženými pumami v námořní oblasti kolem Anglie dvě větší lodi, plujících v konvojích. Na britském jihovýchodním pobřeží byly bombardovány přístavní objekty. V oblasti Lamanšského průlivu potopilo letectvo britský rychlý člun.*⁴¹

Jelikož Británie a spojenci ztratili v listopadu všehovšudy 35 lodí o tonáži 105 000 tun, články věnující se boji v Atlantiku tak nemají opět žádnou konkrétní událost, kterou by popisovaly. Články jsou proto psány v neurčité rovině a jsou to ty články, které se píšou do novin, aby tam nebylo bílého místa. Jedná se například o zprávu z Národní práce z 9. listopadu – Rvačky mezi námořníky Anglie a USA.⁴² Další článek se pokouší vypadat poněkud seriózněji.⁴³ Dočteme se v něm o cestě obchodní lodi z Egypta do Anglie. Parník prý již v Suezském průplavu byl napaden letadly, při cestě kolem Afriky se musí mít na pozoru před německými pomocnými křižníky. U západního pobřeží Afriky na parník číhají pro změnu zase ponorky. A ani u anglického pobřeží není parník v bezpečí, musí si zde dávat pozor na všudypřítomné rychlé čluny, letadla a miny. A aby konstrukce byla ještě více absurdní, v přístavu vznikne spor mezi mužstvem a důstojníky. Ve skutečnosti je všechno jinak. Suez byl pouze minován (ještě k tomu sporadicky), italská Východní Afrika byla dobytá v tomto roce. Konvoje směřující na Blízký východ měli silnou eskortu. Při cestě z Anglie až na úroveň Freetownu byly chráněny proti ponorkám. S konvojem pluly většinou i křižníky proti útokům německých hladinových lodí. Reportáž Národní práce z 22. listopadu se nese v podobném duchu. Vyčítá britské admiraltě zabavování civilní plavidel pro potřeby války (což ostatně dělá každý stát). Pokračuje přes neschopnost Británie zajistit dostatek potravin, přerušení obchodu s neutrálními zeměmi až po všeobecné tvrzení, že Anglie nemá dostatek obchodních lodí. Zpráva z 15. listopadu v Národní práci jakoby omlouvá nízké číslo potopená spojenecké tonáže: *Taktický zápas – jestliže v jednotlivých měsících tu a tam číslice,*

⁴¹ Venkov, 25.11. 1941.

⁴² Jestli si celorepublikové noviny všimají nějaké potyčky v hospodě, tak to už je doopravdy něco špatně. Reportáž je na úrovni bulváru.

⁴³ Národní práce, 30.11. 1941.

vyjadřující rozsah potopené tonáže, klesne, je to jen výrazem taktického zápasu vedeného všemi prostředky, který občas novými metodami zjednává přechodně protivníkovi příznivější situace, jímž se německé ponorky musí přizpůsobiti. Kdo však zaspal „taktický zápas“ bylo Německo. V roce 1943 došlo ke zlomu a i když Německo mělo řádově stovky ponorek, nebylo schopno výraznějších úspěchů. Až v roce 1945 se dostalo pár kusů zcela nových typů ponorek do služby, ale to už bylo pozdě „bycha honiti“.

Článek Národní práce z 18. listopadu věnuje celou stranu rychlým člunům. Popisuje jejich technicko-taktická data, počet, typy a sestavy člunů ve válečných státech apod. Německé a italské čluny přitom samozřejmě dosáhly mnoha úspěchů.⁴⁴ Jediný článek se v listopadu věnoval bojům proti sovětskému námořnictvu.⁴⁵ Šlo o černomořské bojiště. Německá vojska dobyla Krym a oblehla Sevastopol, který proto sovětské loďstvo nemohlo používat jako základnu. Naopak, zatěžoval sovětské námořnictvo úkolem zásobovat obležený Sevastopol. V článku je rozebírána možnost černomořského loďstva vést dále válku, když nemá základnu. Sovětům zbyl tedy na Černém moři v podstatě jen přístav Novorosijsk. Prý však není jako základna dostatečně uzpůsoben. Černomořské loďstvo je tedy podle článku prakticky vyřazeno z boje. Uvidíme, co tisk bude psát o vylodění sovětské armády na Krymu v prosinci 1941.

Prosinec – poslední námi zkoumaný měsíc roku 1941. V tomto měsíci se staly události, které změnili tvář války, z války evropské se stává válka světová. Třetí partner Osy, Japonsko, se zapojilo do válečného dění. Rovněž Spojené státy se staly válčícím státem. Jaká byla reflexe tohoto událostmi nabitého měsíce? V tisku se objevují zprávy a reportáže o japonských úspěších, které přišly docela vhod. Německá armáda totiž prohrávala v zimě bitvu pod Moskvou. Objevují se i články o válce o tonáž, kde německé ponorky měly žně u východního pobřeží USA.⁴⁶ Článek v Jihočeské jednotě je psán v obecné rovině: *Vítězná bitva o Atlantik, která je vroubená těžkými britskými ztrátami na obchodním prostoru i na válečném loďstvu, ...*⁴⁷ Článek je ohlédnutím zpět na rok 1941. Co přinesl a jakých úspěchů dosáhla válka o tonáž. Jak je psáno výše, neměl tisk moc o čem psát (ve smyslu – německé úspěchy). Proto článek Národní práce ze 7. prosince neurčitě zmiňuje útok ponorek, potopily 5 lodí o 25 500 brt. V severním Atlantiku začala oficiálně spolupracovat Anglie s USA při ochraně konvojů. Touto otázkou se zabýval článek Národní práce z 13. prosince. V článku se

⁴⁴ Tentokrát si článek až zas tolik nevymýšlí, Italové opravdu dosáhli několika úspěchů.

⁴⁵ Národní práce, 15.11. 1941.

⁴⁶ Operace „Paukensschlag“, pouze pět ponorek bylo pro tuto operaci do 28.12. uvolněno, později se přidávaly další ponorky.

⁴⁷ Jihočeská jednota, 30.12. 1941.

dočteme o všech příkořích, které USA udělaly Německu, když s ním nebyly ve válečném stavu. Abychom se zmínili o těch nejdůležitějších, jedná se o hlášení pohybu německých lodí – lamačů blokády, dále eskortování britských lodí v amerických konvojích a pomáhání s bojem proti německým ponorkám. Vrací se k incidentům německých ponorek a amerických torpédoborců.⁴⁸ Národní práce vydaná o Štědrém dnu popisuje potopení britské letadlové lodi:⁴⁹ *Německé ponorka vypálila na letadlovou loď tři torpéda, která ji všechny zasáhla. ... Tyto tři zásahy způsobily zánik této velké válečné lodi. Již zanedlouho po útoku zmizela letadlová loď ve vlnách Atlantiku.*⁵⁰ Popisovanou událostí je útok na konvoj HG-76. Konvoj 32 lodí s 12 loďmi eskorty. Eskorty si tentokrát vedla dobře a potopila 4 ponorky. Bitva o konvoj HG-76 byla významná z několika hledisek. Ztráta 4 ponorek byla do určité míry vyvážena potopením britské eskortní letadlové lodě a torpédoborce. Bitva ukázala velmi zřetelně, co znamená neustálá letecká podpora poskytovaná letadlovou lodí. Admirality po úspěchu Audacity nařídila, aby bylo provedeno 5 podobných přestaveb z obchodních lodí a objednala 6 dalších ve Spojených státech v rámci půjčky a pronájmu.

Krátká zpráva Venkova ze 17. prosince referuje o stavu amerických opatření na východním pobřeží Spojených států. Mezi ty, jež se týkají námořních bojů, je uvedeno hlavně zatemnění přístavu – jmenovitě New Yorku: *V New Yorku byly v sobotu skončeny přípravy k rychlému zatemnění města při nebezpečí. ..., bude prý možno zhasnout ihned všech 250 000 pouličních elektrických těles.* Dále článek pokračuje možností využití podzemní dráhy a ochrany mrakodrapů. Za celý prosinec roku 1941 potopily ponorky pouze 11 lodí s necelými 57 000 brt. Měsíc prosinec uzavřeme zprávou Venkova z počátku prosince. Zpráva je o možnostech dalšího vývoje černomořského loďstva. Článek nedává samozřejmě sovětům moc šancí. Vypočítává černomořskému námořnictvu jeho problémy. Začíná poukazem, že loďstvo nemá řádných základů. Pokračuje tvrzením, že loďstvo je v dosahu německých letadel, zkrátka že je v beznadějně situaci. Článek dokonce spekuluje, co má loďstvo dělat. První možností je samo potopení, druhá možnost je internace v Turecku a třetí možností je proplout Bosporem a Dardanelami. Žádná zmínka o boji. Přitom na konci roku se stala událost, která ukázala černomořské loďstvo jako bojovou sílu, s kterou je nutno ještě počítat – vylodění na Krymu.

⁴⁸ Incident z 4. září, kdy torpédoborec Greer měl konflikt s ponorkou U-652. Další incident byl ze 17. října, kdy při eskortování konvoje byl poškozen torpédoborec Kearny ponorkou U-568.

⁴⁹ Potopenou lodí byla eskortní letadlová loď Audacity (přestavěná ukořistěná německá obchodní loď). Článek se snaží navodit dojem, že se jednalo o velkou letadlovou loď, srovnává potopení Audacity se zničením Ark Royal, Courageous a Glorious. Tyto tři letadlové lodě však byly plnohodnotnými nosiči, kdežto Audacity jen přestavěná obchodní loď.

⁵⁰ Národní práce, 24.12. 1941.

Hladinové lodě Německa v boji.

V této části se zaměříme na německé hladinové plavidla v boji s britskou námořní dopravou. Bude se jednat o tyto německé lodě: bitevní loď Scharnhorst, Gneisenau a Bismarck, z křižníků, respektive kapesních bitevních lodí zase Admiral Scheer, Prinz Eugen a Admiral Hipper. Pro tématickou příbuznost je zde zařazena i kapitola německých pomocných křižníků, přestože operovaly po celém světě. Začneme pomocnými křižníky.

Zpráva Národní práce ze 17. února obecně zaznamenává rozsáhlou činnost německých hladinových lodí: *Velké akce povrchových lodí, jako na př. poslední německá vítězství, byly však efektivním podrýváním anglické vlády na moři.* Podobně i článek Národní práce z 18 března.⁵¹ Pomocné křižníky a jejich boj na námořních komunikacích reflektují periodika jen neurčitě, jednotlivé lodě nejsou jmenovány. Důvod je nasnadě, křižníky nedosahovaly tak velkých počtů potopené tonáže. Potopily loď a když bylo třeba, přemísťovaly se tisíce mil daleko do nových lovišť. Kvůli utajení nebyla v tisku uváděna jména křižníků. V tisku je málo zpráv o pomocných křižnících. Článek Venkova z 5. ledna reflektuje útok na fosfátový ostrov Nauru. Jednalo se o společný útok hned dvou německých pomocných křižníků (Komet a Orion). V okolí ostrova potopily Komet a Orion celkem 6 obchodních lodí.⁵² Němci se pokusili dokonce o výsadek na ostrov, byl však odražen. Později se křižníky od sebe odpojily a každý operoval opět samostatně. To už jim ale štěstí nepřálo a nenarazily na kořist. Zpráva Venkova z 18. února popisuje jeden střet pomocného křižníku: *Při těchto střetnutích se m. j. přihodilo, že britský pomocný křižník musil po boji s německým pomocným křižníkem spěšně opustit bojiště.*⁵³ Jedna akce pomocného křižníku však přinesla hned několik příspěvků do novin. Jednalo se o událost z 19. listopadu 1941. Tehdy německý pomocný křižník Kormoran, maskovaný jako nizozemská obchodní loď, se setkal s australským křižníkem Sydney asi 150 mil západně od Austrálie. Australský křižník se při identifikaci přiblížil ke Kormoranu moc blízko (německý kapitán předstíral, že nerozumí signálům), na pouhých 1 500 metrů. Nastala dělostřelecká přestřelka, navíc Kormoran vypustil dvě torpéda, z nichž jedno zasáhlo před křižníku Sydney. Obě lodě byly těžce poškozeny. Německá posádka opustila svou loď a Kormoran vylétl po výbuchu munice do povětří. Křižník Sydney však zmizel na dobro. Jeho

⁵¹ Stejně tak i Národní práce, 21.1. 1941.

⁵² Ve zprávě je uvedený počet potopených lodí 10 a akce je popisována jako činnost jednoho pomocného křižníku.

⁵³ Jednalo se o událost přes měsíc starou. Britským pomocným křižníkem byl Carnavon Castle a německým pomocným křižníkem Thor. Po hodinovém boji docílil Thor asi 20 zásahů, Carnavon Castle se po poškození vzdálil.

zánik nikdo nepřežil a lodě, jenž po něm pátraly, našly jen ojedinělé trosky. S největší pravděpodobností i on vylétl do povětří, když se požár dostal ke skladištím střeliva. A teď samotná reflexe události. Národní práce věnuje tomuto střetnutí hned tři články. V prvním⁵⁴ je popisován samotný boj křižníků: *U australského pobřeží byl sveden námořní boj mezi německým pomocným křižníkem >Cormoran< a australským křižníkem >Sidney<. Za velení fregatního kapitána Detmera německý pomocný křižník nepřítel, ... zdolal a potopil. ... Pomocný křižník >Cormoran< potopil v křižníkové válce v zámořských vodách pod velením svého statečného velitele velký počet nepřátelských obchodních lodí.*⁵⁵ Potopení křižníku Sydney vyvolalo rozruch a německý tisk řádně oslavil toto německé vítězství. Událost je přeceňována, potopení jednoho lehkého křižníku nemělo takový dopad. Přesto zpráva Národní práce z 5. prosince „Jeden z nejslavnějších činů dějin námořní války“ vypočítává, že australské námořnictvo je oslabeno ztrátou křižníku tak těžce, že ovlivňuje celkovou strategickou situaci v Indickém a Tichém oceáně!⁵⁶ V článku se dále dočteme o jednotlivých lodích, potopených Kormoranem. Podle britského zdroje, který je však podle článku nepřesný a podhodnocen, potopil Kormoran 9 lodí. Jelikož potopil Kormoran lodí 11, zdá se, že britské zdroje jsou věrohodnější. Třetí článek o Kormoranu popisuje jak německý pomocný křižník zvítězil nad svým australským soupeřem. V textu jsou uvedena technicko-taktická data křižníku Sydney. Podle nich měl samozřejmě Sydney jasně navrch. Ale na německé straně hrál důležitou roli moment překvapení.⁵⁷ Venkov tuto událost reflektuje v jednom článku z konce listopadu. Píše v něm v podobném duchu jako Národní práce.

Jediného výpadu německých bitevních lodí Scharnhorst a Gneisenau v tomto roce si všímá článek Národní práce z 23. března. Je to článek, který si zaslouží naší pozornost. Uvádí se v něm, že německé bitevní lodě potopily na svém výpadu (28. prosinec 1940 až 22. březen 1941) 22 obchodních lodí protivníka s tonáží 120 000 brt. Údaj je přesný. Lodě doopravdy potopily 22 lodí s tonáží 120 000 brt. Podobně i článek Venkova z 1. dubna. Údaj potopené tonáže je stejný. Po předchozích zprávách a článcích o činnosti ponorek a letadel, které jsou plné chyb a nadhodnocování údajů, je takové zjištění překvapující. A proč to, proč je zde tak

⁵⁴ Národní práce 4.12. 1941.

⁵⁵ Podobně neurčitě jsou popisovány úspěchy dalších hladinových lodí. Kormoran potopil kromě křižníku Sydney ještě 11 lodí o celkové tonáži 68 200 brt. Plavba Kormoranu trvala 350 dní.

⁵⁶ Ve zprávě je více nepřesností. Podle článku by mělo mít australské námořnictvo pět křižníků. Ve skutečnosti mělo australské námořnictvo k dispozici tři těžké a čtyři lehké křižníky.

⁵⁷ Australský křižník se stal obětí rutiny; podobně jako jiné válečné lodě hlídkujících na oceánech se setkával s desítkami obchodních lodí, z nichž se vždy vyklubala plavidla spojenecká či neutrální, a tak ostražitost slábla. Poučena tragickým osudem Sydney admirálita postupně zavedla systém umožňující rychlou identifikaci: jakmile se některá válečná loď setkala s podezřelou lodí, spojila se s nejbližší základnou, na níž byly přesně zaznamenávány pohyby všech vlastních lodí obchodních lodí v prostoru. Během několika minut se britský velitel dozvěděl, zda udaná identita potkané lodě je správná či falešná.

přesný údaj? Existuje zřejmě mnoho důvodů. Tak jak jsme si řekli některé důvody, které vedly k chybně udávaným údajům při činnosti a ponorek. Zkusíme nalézt některé důvody i zde. Prvním z důvodů přesně uvedených lodí a tonáže může být jednoduše to, že nájezd bitevních lodí do Atlantiku byl jednoduše úspěšným. První výpad německých lodí na přelomu let 39/40 nedosáhl úspěchu.⁵⁸ Zde nemusel tisk „přihazovat“ potopenou tonáž. Dalším důvodem by mohla být větší přesnost pozorování z hladinových lodí. Ponorky vlastně nic nepozorují. Úspěch posuzují jen akusticky, podle detonací, které má způsobit zasáhnutí torpéda. Jestli je však obchodní loď poškozena nebo potopena, se určuje už hůře. U ponorek je pozorovatel (u periskopu) maximálně jeden – kapitán ponorky. U bitevních lodí je pozorovatelů celá řada a někteří členové posádek jsou na lodi jenom na pozorování. Německo bitevních lodí nemělo v této válce moc (ze začátku jen tyto dvě), proto byly případné úspěchy vždy zaznamenány fotograficky nebo filmově týmem lidí, kteří byli na lodi speciálně pro tuto příležitost.

Celostránkový článek Národní práce z 23. dubna je o bitevních lodí. V kostce článek popisuje zrod nové kriegsmarine a jejího bitevního loďstva po první světové válce. Rozepisuje se o starých řadových lodích, o prvních nových těžkých lodích tzv. kapesních bitevních lodí (Němci měli tři jednotky), další v popisu na řadě jsou Scharnhorst a Gneisenau (bitevní křižníky – pro své kanóny 280 mm hlavní ráže). Ve finále je psáno o Bismarcku a Tirpitzu. Ti jsou chváleni jako jedny z nejlepších bitevních lodí na světě. Ve zkratce je psáno o bitevních lodí Itálie (Littorio) a Francie (Dunkergue, Richelieu). Další článek zaznamenává vstup do služby nové bitevní lodě.⁵⁹ Tentokrát je středem zájmu nová britská bitevní loď Prince of Wales. Ostatně většina článků o hladinovém loďstvu je o bitevních lodích. Podobně další krátká zpráva Národní práce z 23. března píše: *... anglická 35 000 tunová bitevní loď >Jiří V.<, která posud se zdržovala v amerických vodách, podle amerických informací odplula do Kanady. Newyorská hlášení skandinávské telegrafní agentury potvrzují, že silné anglické námořní síly byly nyní zasazeny do Atlantického oceánu proti německým bitevním lodím.* Tak komentuje britská opatření proti výpadu německých bitevních lodí Národní práce. O plavbě Admirala Scheera píše Národní práce z 2. února. Během prvního měsíce roku 1941 měl potopit 29 000 brt. V novinách není zmíněno jeho jméno. Britové měli v prvním čtvrtletí roku 1941 problémy s německými hladinovými loďmi. Nevěděli, kolik jich ani na moři má být. Proto není uvedeno jméno Admirala Scheera v tisku, jednalo se o vojenské tajemství. Na

⁵⁸ Bitevní lodě potopily pouze pomocný křižník Rawalpindi. Scharnhorst a Gneisenau pak byly poškozeny bouří a byly určitou dobu v opravě.

⁵⁹ Národní práce, 27.4. 1941.

moři byly ve skutečnosti bitevní lodě Scharnhorst a Gneisenau (jejich akci jsme popsali výše), dále Admiral Scheer a Admiral Hipper, tedy skoro celé německé hladinové loďstvo.⁶⁰ Slibné úspěchy těchto německých lodí pobízely německé námořnictvo k ještě větším úderům hladinových lodí proti britské námořní plavbě. Na jaře se blížil vstup do služby dalších německých těžkých lodí – bitevní lodi Bismarck a těžkého křižníku Prinz Eugen.

Květnové události - Bismarck versus Hood.

Dostáváme se k události, která poznamenala námořní dění v Atlantiku na dlouhou dobu. Na konci května vyplula na korzářskou výpravu nejsilnější německá loď – bitevní loď Bismarck. Spolu s těžkým křižníkem Prinz Eugen se měla zapojit do války o tonáž a úplně rozvrátit námořní plavbu směřující do Británie. Již po návratu německých bitevních lodí Scharnhorst a Gneisenau do Brestu v březnu 1941 plánovalo německé námořní velení novou, ještě destruktivnější akci, jíž se měly zúčastnit spolu s oběma bitevními loděmi i nové silné jednotky, které krátce předtím vstoupily do služby.⁶¹ Scharnhorst a Gneisenau byly však v Brestu poškozeny nálety britských letadel. Opravy sice pokročily, ale Scharnhorst potřeboval několikaměsíční opravy strojů a Gneisenau, jehož opravy se blížily ke konci, byl 6. dubna zasažen torpédem. Poškození bitevní lodi bylo takového rázu, že na brzké vyplutí nebylo ani pomysleno. Z původně plánovaných 4 lodí zůstaly tedy jen dvě. Mohlo být ale vše jinak. Přestože totiž byla sesterská loď Bismarcku Tirpitz již úplně hotova a vstoupila do služby, odmítl Raeder její nasazení, neboť ještě neskončil program zkušebních plaveb a výcviku posádky. Pro Brity bylo štěstím, že puntičkářský Raeder dával přesnému dodržení výcvikového programu přednost před strategickou výhodou, kterou mohla přinést účast další silné lodě. Bismarck s Prinzem Eugenem vyplul tedy z Gdyně 18. května, proplul dánskými úžinami⁶² a 21. května zakotvil u Bergenu. Prinz Eugen si doplnil palivo z tankeru, Bismarck tak z neznámého důvodu neučinil, což mělo později vážné následky. Potom se už o sledování německého svazu starali Britové. Německé lodě pluly směrem k Islandu. Tam na ně čekaly už britské lodě. Britové rozmístily patroly křižníků do všech výpadových prostorů na Atlantik. Jižně od Islandu byl svaz složený z bitevních lodí Prince of Wales a Hood. Patrola křižníků

⁶⁰ Lützwow byl opravován po poškození britskou ponorkou.

⁶¹ Domácí loďstvo Británie by tomuto svazu mohl postavit pouze bitevní loď King George V., Princ of Wales (nová loď stále trpící nedostatky), bitevní křižník Hood a Repulse (oba z první světové války, bez silného pancéřování), dále letadlovou loď Victorious (také nová loď, letový personál neměl žádné zkušenosti), dvě eskadry křižníků a několik flotil torpédoborců.

⁶² Švédští spolupracovníci se Spojenci nahlásili proplutí úžinami Britům. Kielského průplavu pro zatajení plavby Němci nevyužili, zřejmě z obavy před britskými ponorkami a letadly.

severně od Islandu (Norfolk a Suffolk) narazila na Bismarcka a Prinze Eugena, sledovala je a podávala informace o pohybu německých lodí. Na sever od Islandu plul už Hood a Prince of Wales. Došlo ke krátkému střetu. Bismarck zasáhl šestou salvou bitevní křižník Hood do muničního skladiště a Hood vyletěl do povětří. Z posádky se zachránili pouze tři muži.

Toto velké vítězství bylo reflektováno mnohými články v tisku. Venkov reaguje článkem z 27. května: *Zprávou o potopení „Hoodu“ byl překvapen, možno říci, celý svět. Odvaha německého loďstva vyvolala změnu v názorech na sílu anglického loďstva ...*⁶³ Následující den se objevují další informace o střetnutí u Islandu.⁶⁴ Článek působivě popisuje slabiny Hooda, pancéřování. Na druhé straně se chlubí vynikající jakostí německých dělostřeleckých granátů. Dále v článku je zmínka o kapitánu Hollandovi, který při útoku na francouzské lodě v létě 1940 zavinil smrt tisíce francouzských námořníků. Článek se také vysmívá podivu na britské straně. Slabě pancéřované bitevní křižníky prý prošly modernizací⁶⁵ a tak k takovému zásahu nemělo vůbec dojít. Národní práce z 26. května popisuje střetnutí zvláště. Snaží se vést paralelu tohoto střetnutí se střetnutím německých bitevních lodí Scharnhorst a Gneisenau s britským bitevním křižníkem Renown během norského tažení. Více si všímá střetu roku 1940 než nynější události u Islandu. Renown tehdy zahnal na útěk obě německé lodě, článek se snaží navodit dojem, že Němci tenkrát měli vše pod kontrolou.⁶⁶ Šoku, který vyvolala zpráva o potopení Hooda se věnuje článek Národní práce ze dne 26. května: *Zpráva, že německá bitevní loď >Bismarck< zničila největší válečnou loď světa, bitevní křižník >Hood<, působí ve Spojených státech jako velká senzace.* O něco nížeji článek pokračuje vylíčením překvapení, jak zpráva působila na americké námořní velitele. Byl to pro ně nepříjemný šok, navíc zjištění, že Bismarck není poškozen,⁶⁷ bylo bráno jako fakt, že Británie nemá jak Bismarcka zastavit v jeho počínání v Atlantiku.

Viceadmirál Lütjens se během boje nedopustil taktických chyb – zvítězil ovšem spíše zásluhou dělostřelců než nějaké taktiky. Jeho počínání po bitvě i v dalším období však svědčí nejen o jeho váhavosti a nerozhodnosti, nýbrž i o nedostatku strategického myšlení. Podle

⁶³ Článek popisuje překvapení, které potopení Hooda vyvolalo. Je oprávněné, Bismarck neměl při cestě na Atlantik bojovat, určitě ne s bitevními loděmi. Potopení Hooda způsobilo opravdový šok na obou stranách. Proto se admirálita snažila ihned poté zničit Bismarcka, který to vše zapříčinil.

⁶⁴ Venkov, 28.5. 1941.

⁶⁵ Po zkušenosti z první války – bitva u Jutska, kdy britské bitevní křižníky postrádaly adekvátní pancéřování a několik jich na to doplatilo potopením.

⁶⁶ Němci ustupovali loděmi do bouře, která obě lodě poškodila. Takový byl strach ze ztráty nebo pouhého poškození jediných bitevních lodí, které mělo Německo k dispozici.

⁶⁷ Bismarck však byl poškozen zásahy Prince of Wales. Jeden ze zásahů poškodil palivovou nádrž. Bismarck začal ztrácet palivo. Také rychlost klesla z 31 uzlů na 28, později na 24 uzlů. Sotva se tedy Bismarck probil na Atlantik, musel hlásit námořnímu štábu, že jeho zásoby paliva se snižují a nutí ho zamířit do některého z francouzských přístavů.

výpovědi zachráněných německých námořníků došlo prý krátce po potopení Hooda mezi Lütjensem a námořním kapitánem Ernstem Lindemannem k rozporům ohledně dalšího postupu. Lindemann naléhal, aby Bismarck pokračoval dále v boji, potopil poškozený Prince of Wales a potom se vrátil zpět do Norska, neboť Angličané už o něm stejně vědí a budou jej pronásledovat tak dlouho, dokud jej nezničí. Lütjens naproti tomu trval na rozkazu námořního velení, že loď se má vyhýbat zbytečným bojovým střetům s nepřítelem. Jako další argument prý uváděl, že při návratu do Norska narazí na silné britské loďstvo.⁶⁸ Tyto německé nepříjemnosti (poškození a nedostatek informací o záměrech nepřítele) nikdo nevěděl, a proto nemohly být ani komentovány v tisku. Tisk na straně Osy vydával dál články o vítězství u Islandu a rozebíral ho a dokazoval jím, že anglická námořní moc je v úpadku. Právě tak píše článek Národní práce z 26. května. Bismarckova plavba se časově shoduje s útokem na Krétu a tam Britové také prohráli. Tento článek si všímá ohlasu, jaký udělala zpráva o bitvě u Islandu v italském tisku. Italský tisk sekunduje německému a vypočítává britské neúspěchy: *Avšak v těžké době, kdy anglické válečné loďstvo ve Středozemním moři velmi utrpělo na své úderné síle, donutilo mocné německé válečné loďstvo, vytvořené Vůdcem, k boji na oceáně a porazilo je. Nic lépe než tato skutečnost dokazuje, jak málo ještě zbývá z anglické vlády na mořích.*

Následovala další perioda, která v tisku nebyla reflektována, jednalo se o stíhání německého svazu. Admiralita, i když zdrcena, rozeslala rozkazy všem lodím poblíž, aby se začaly stahovat do těch oblastí Atlantiku, kde mohlo dojít ke střetnutí s německou bitevní lodí. Svaz H z Gibraltaru vyplul k severu, bitevní loď Rodney se čtyřmi torpédoborci, jenž plula asi 550 mil na jihovýchod od protivníka, změnila kurz, stejně tak i další lodě. Kolem Bismarcka se začala stahovat síť. Během pronásledování se odpojil od Bismarcka Prinz Eugen. Plul do Atlantiku dál na korzářskou výpravu sám. Britové ho nechali bez povšimnutí a soustředili se na Bismarcka. Při pronásledování docházelo k chybám, které mohly pronásledování rychle rozhodnout v něčí prospěch. Britové s Němci „soutěžili“, kdo jich udělá více. Mezi německé patřilo vysílání dlouhých radiodepeší, když Britové ztratili kontakt s bitevní lodí. Bismarck nedoplnil palivo z cisternové lodi v Norsku na začátku své bojové plavby. Britové zase po ztracení kontaktu špatně zaměřili pozici Bismarcka a Domácí loďstvo plulo směrem od německé bitevní lodi, místo aby se přibližovalo. Letecké útoky z letadlových lodí byly také špatně provedeny. Jednou napadla letadla dokonce vlastní loď (naštěstí torpédy s magnetickými roznětkami, které nefungovaly spolehlivě). Po různých peripetiích se podařil

⁶⁸ Vycházel zřejmě z poslední zprávy německého velení, která jej ujišťovala, že ještě 22. května kotvily hlavní síly Domácího loďstva ve Scapa Flow.

šťastný zásah torpédem do zádi, který znemožnil německé bitevní lodi manévrování a vydal ji tak napospas britským lodím.

Dostáváme se k závěru boje německé bitevní lodi Bismarck. Ochromený Bismarck napadly 27. května bitevní loď King George V. a Rodney v 8.47. Hned první salvy vyřadily dálkoměr, centrální řízení palby a dělostřelecký radar. Bismarck nedocílil zásahu v poslední bitvě ani jedním granátem. Postupně se Bismarck měnil v rozstřílený vrak. Bismarck se převrátil a potopil v 10.36 a z posádky čítající asi 2 400 mužů bylo zachráněno něco přes stovku. Proti vracejícím se britským lodím vyslalo německé velení silné letecké svazy. Ty potopily jediný torpédoborec Mashona. Prinz Eugen po odloučení od Bismarcka zamířil do Atlantiku, kde si doplnil palivo. V korzářské činnosti však žádný úspěch neměl, a protože se objevily poruchy strojů – tímto neduhem trpěly všechny německé těžké křižníky, zamířil 30. května do Brestu.

Poslední bitva Bismarcka byla náležitě komentována v tisku. A jelikož byl potopen, vypadaly články zhruba takto: *Bitevní loď „Bismarck“, která ve svém první boji proti britské přesile potopila loď „Hood“ a poškodila loď King George V. [sic!], utrpěla zasažením přídě ztrátu na své rychlosti. Torpedo vystřelené při leteckém útoku, který byl podniknut 24. května, snížilo rychlost poznovu.⁶⁹ Dne 26. května okolo 21. hodiny byla loď ve vzdálenosti 400 námořních mil západně od Brestu znovu zasažena dvěma leteckými torpédy, z nichž jedno zničilo kormidlové zařízení a šrouby, takže loď se tím stala neschopnou pohybu.⁷⁰ Tolik příprava k dramatu, které mělo přijít. Potopení Bismarcka mělo podle tohoto článku takovou podobu: ...až se konečně dne 27. května dopoledne stala obětí přesily tří britských bitevních lodí, jedné mateřské lodi letadlové a několik křižníků a torpédoborců.⁷¹ Článek Národní práce z následujícího dne upřesňuje některé podrobnosti ohledně plavby bitevní lodi Bismarck. Místo vysvětlení a napsání nějakých novinek se článek do problematiky ještě více zamotal: *Příštího jitra setkala se bitevní loď Bismarck s nepřátelským svazem, v němž byla bitevní loď Hood a jedna bitevní loď třídy King George V. Průběh tohoto boje je známý, Hood vyletěla do povětří, zatímco druhá bitevní loď byla těžce zasažena a odplula.⁷² Večer došlo k novému bojovému styku.⁷³ Rychlost Bismarcku byla následkem zásahu na přídi lehce snížena.⁷⁴ Těže**

⁶⁹ Žádné torpédo toho dne Bismarck nezasáhlo. Bismarck plul pomalu proto, že plul ekonomickou rychlostí. Neměl dostatek paliva, protože si palivo nedoplnil.

⁷⁰ Kolik torpéd ve skutečnosti Bismarck zasáhlo, není jisté. Jsou zde rozpory. Leteckými torpédy byl zasáhnout jistě jedním do zadní části lodě (fatální zásah), druhý zásah do středu lodě bývá občas zpochybňován. Druhý zásah však neudělal žádnou škodu. Loď byla ve středu trupu opatřena silným pancířem.

⁷¹ Národní práce, 28.5. 1941.

⁷² Částečná oprava chyby z minulého dne. Jednalo se o Prince of Wales. Loď poškozena těžce nebyla. Na lodi se však objevily mechanické poruchy u dvou věžích hlavního kalibru.

⁷³ K žádnému nedošlo.

*nocí napadla nepřátelská letadla, která vzlétla z letadlové lodi, německou bitevní loď a docílila torpédového zásahu, který neměl velkého vlivu na bojovou hodnotu lodi.*⁷⁵ Poslední boj, to byl hrdinný boj. Podle článku na Bismarck útočilo až 16 lodí. Ve skutečnosti vyřídily Bismarck dvě bitevní lodě (Rodney a King George V.). Článek Venkova z 30. května se také vyjadřuje k poslednímu boji německé bitevní lodi. Článek je psán ve stejném duchu jako články v Národní práci. Navíc je zde nepřesnost: *O zdatnosti německého námořnictva a vedení nejlépe svědčí, že Bismarck se nerozpakoval přejíti k útoku na nepřátelský svaz, který byl v přesile....* Útočili Britové, pluli šikmo k německým lodím a mohli tak střílet jen předními věžemi (Hood čtyřmi děly 380 mm, Prince of Wales pěti děly 356 mm - jedno dělo Prince of Wales mělo poruchu). Tuto taktickou nevýhodu postoupil Holland proto, aby zkrátil vzdálenost, při které granáty nedopadají tak kolmo. Věděl samozřejmě, že Hood má nedostatečné palubní pancéřování snadno prorazitelné při větších vzdálenostech; při menších vzdálenostech je dráha střely více plochá a granát zasahuje pod tupým úhlem, což není tak nebezpečné. Lütjens zase boj přijal, protože neměl na vybranou. Venkov popisuje plavbu Bismarcka stejně jako Národní práce i se stejnými chybami. Článek Venkova z 29. května věnuje také pár odstavců poslední depeši odeslané z Bismarcku – bojujeme až do posledního granátu. Tuto depeši odeslal Lütjens večer před potopením Bismarcku. Depeše hodná „Soumraku bohů“ od Wagnera. Na palubě však bylo přes dva tisíce mladých mužů, kterým bylo něco přes dvacet. Očekávali od velitelů spíše nějaká povzbudivá slova naděje. Té noci jim ještě k tomu nedaly spát britské torpédoborce. Ráno byla tedy posádka i unavena. Pro posádku to byl ráno vsutku heroický boj.

Potopení Bismarcka bylo pro Hitlera první vážnou porážkou nejen kriegsmarine, ale celého wehrmachtu. Nikdy neodpustil Raederovi tento neúspěch a ztrátu prestiže. Až doposud mu ponechával volné ruce a nikterak se nevměšoval do záležitostí vedení války na moři; od nynějška byl mnohem kritičtější a vyhradil si právo rozhodovat o nasazení těžkých lodí. Jeho první reakcí na zprávu o ztrátě Bismarcku byl zákaz vysílat velké lodě na korzárské výpravy do Atlantiku. Hitler začal spoléhat stále více na Dönitzovi ponorky. Přesto se podařilo Hitlera přemluvit ještě k jednomu pokusu; čtrnáct dní po potopení Bismarcka, 11. června, vyplul Lützow do Norska s úmyslem proklouznout na Atlantský oceán. Britové byli o jeho vyplutí informováni díky Ultra a zesílili letecký průzkum u norského pobřeží. Již o dva dny později jej anglická letadla objevila a napadla torpédy. Jediný zásah poškodil obrněnec tak, že se

⁷⁴ Tohoto zásahu docílil při bitvě Prince of Wales. Bismarck musel přechodně snížit rychlost. Voda z příďe nešla odčerpávat. Náklon způsobil, že šrouby částečně vyčnívaly nad hladinu, loď nemohla tedy pořádně plout. Když se podařilo zacelit otvor v přídi, zatopila se záď, aby se vyrovnal náklon.

⁷⁵ Letecký útok torpédy v noci je opět smyšlenka.

musel vrátit do Kielu; jeho oprava trvala 6 měsíců. Byl to poslední pokus německé válečné lodě (kromě pomocných křižníků) vyplout na širý oceán.

Středozevní moře

Boj ve Středomoří byl především bojem italské flotily a britské Royal Navy. Stav na tomto bojišti na konci roku nebyl pro Italy nijak povzbudivý. V listopadovém útoku na Tarent byly vyřazeny z boje hned tři bitevní lodě. Na konci roku prohráli Italové i několik námořních bitev. Výsledkem bylo, že Britové mohli operovat v centrálním Středomoří a nerušeně zásobovat Maltu a blokovat italskou přepravu zásob a vojska do Libye. Na pozemní frontě se Italům také nedařilo a ztratili celou Kyrenajku. Při útoku na Řecko se Italové také přepočítali a byli zahnáni zpět na albánské území, odkud začali svou špatně připravenou ofenzívu. Italům se hroutilo všechno, co se dalo. Musel tedy vypomoci jeho německý spojenec. V lednu se přemístil na letiště na Sicílii německý letecký X. sbor specializující se na operace nad mořem. Sbor, který operoval zcela nezávisle na italském velení, měl plnit především tyto úkoly: uzavřít Sicilský průliv pro britské lodě, provádět leteckou ofenzívu proti Maltě, zabezpečovat transporty vojsk a materiálu do Libye. Komentáře k některým těmto událostem byly velmi tendenční a proněmecké. Článek o příchodu německých leteckých sil do Středomoří: *Jak známo, Anglie soustředila ve Středozevním moři velkou část svých námořních a leteckých sil.*⁷⁶ Článek omlouvá neschopnost Italů za předchozí období udělat něco pořádně. Komentátor je ostatně italský generál Pricolo. Podobně se vyjadřuje i článek, opět Venkova, ze 7. ledna. Na pomoc si přibírá ovšem komentátory z Bulharska a Španělska. V článku se dočteme o nezlomné vůli, o bratrské spolupráci a podobných atributech, které jsou v repertoáru Itálie a Německa. Anglie jako otrokářský stát nemá proti spojeným italsko-německým silám samozřejmě vůbec šanci, tolik článek. Další zpráva Venkova z 28. ledna působí, jako kdyby byla z jiného světa: *Gibraltar je úplně odříznut od všech spojení se světem. Pohádky a vychloubání anglické propagandy nemůže nic změnit na skutečnosti, že Anglie není již ani s to, aby udržovala pravidelné letecké spojení se svými dominiemi a koloniemi.* Stejně působí článek z Národní práce z 11. ledna, kde se můžeme dočíst o ostřelování pobřeží italským loďstvem, o italských dělostřeleckých případech, náletech, ponorkových útocích atp. Nic z toho se Italům nedařilo. Pobřeží neostřelovali Italové, ale Britové při své ofenzivě v severní Africe (tzv. britská Pobřežní eskadra). Italové dělostřelecké

⁷⁶ Venkov, 5.1. 1941.

přepady nedělali, prchali v tuto dobu z Kyrenajky. Ponorkové útoky nestály za řeč a letecké útoky jakbysmet. Jakmile se v tisku začaly objevovat zprávy typu, že Italové někde hrdinně bojují, byla to předzvěst, že Italové ve zmíněné oblasti prohrávají. To bylo markantní v pozemních bojích, například u hrdinného odporu kladeného v italské Východní Africe. Za pár týdnů se zde italská moc zhroutila. Článek Národní práce z 8. ledna si všímá německé pomoci z pohledu ztráty Itálie, že Itálie ztratí část své nezávislosti. Německá pomoc je pro Itálii počátkem závislosti na Německu. Tak podle Sunday Times zmiňovaných v článku, by měli Italové pomoc odmítnout, ježto prý to je počátek konce italské nezávislosti. Národní práce z 5. ledna píše o spolupráci od bulharského dopisovatele. Nese se v podobném duchu jako články předešlé, ostatně už název mluví za vše: *Spolupráce mezi Německem a Itálií je spoluprací na život a na smrt. – Bulharský tisk o vyslání německých leteckých sil do Itálie.*

Příchodem německých leteckých posil na Sicílii se situace ve Středomoří změnila v neprospěch Velké Británie. V polovině ledna naplánovala admirálita vyslání konvoje do Středomoří (na Maltu a do Řecka) od Gibraltaru. Admirál Cunningham⁷⁷ chtěl využít příležitosti a poslat na Maltu zase konvoj z východu. Operace probíhaly podle plánu a vše nasvědčovalo tomu, že konvoje doplují včas a v pořádku. Italské útoky ničeho nedosáhly (Italové ztratili u Pantellerie torpédovku Vega). Cunninghamům svaz byl napadán italskými letadly, ty ničeho nedosáhly. Odlákaly však stíhací letadla a z druhé strany zaútočilo německé letectvo (40 německých letadel Ju 87). Během šesti minut byla letadlová loď *Illustrious* zasažena 6 pumami, 3 další dopadly do těsné blízkosti lodě. Loď byla těžce poškozena a doplula za soumraku na Maltu. Druhý den útoky pokračovaly a tentokrát byl útok veden na křižník *Southampton*, křižník byl potopen. Letadlová loď na Maltě se stávala cílem každodenních náletů nepřátelského letectva. 23. ledna proto odplul *Illustrious* do Alexandrie, přes Suez pak kolem Afriky zamířil do loděnice v Norfolku ve Spojených státech (oprava trvala 10 měsíců).

Toto uvedení na scénu německého letectva ve Středomořím moři bylo náležitě komentováno v tisku. Zpráva Národní práce z 16. ledna: *Britská admirálita oznamuje v úřední zprávě, že dne 10. ledna napadla německá a italská letadla britské válečné lodě v úžině Sicilské. Přitom byla zasažena anglická mateřská loď letadlová *Illustrious* (23.000 tun) a na lodi nebyly způsobeny jenom věcné škody, nýbrž zahubeny také lidské životy.⁷⁸ Dále byl zasažen křižník *Southampton* (9.100 tun) a vážně poškozen. Poškození tohoto křižníku bylo asi zvlášť vážné; admirálita totiž dodává, že se mu ještě podařilo dospět do jednoho*

⁷⁷ Byl velitelem britských námořních sil ve Středomoří. Svazu „H“ dislokovanému v Gibraltaru velel Somerville.

⁷⁸ Ztráty na životech byly opravdu značné, 126 mužů bylo zabito a 91 utrpělo zranění.

*přístavu.*⁷⁹ Zpráva dále pokračuje technicko-taktickými daty uvedených britských lodí. Článek Národní práce z 16. ledna popisuje uvedenou událost z pohledu italského tisku. Popis je podobný, navíc je v článku psáno o poškození torpédoborce Gallan⁸⁰ a poškození další letadlové lodi italským leteckým torpédem.⁸¹ Zpráva se snaží nabudit dojem, že hlavní iniciátorem jest Itálie a Německo se svým leteckým sborem pouze sekunduje. Ve skutečnosti tomu bylo přesně naopak. Italové nebyly schopni vést účinnou válku proti anglickým lodím. Proto ostatně Hitler převedl do Středomoří X. letecký sbor. Právě německé letectvo přineslo zvrat do bojů o Středomoří. Útok na letadlovou loď se udál 10. ledna. 11. ledna po příslušných cenzurních korekturách, byly otištěny zprávy o útoku v německých nebo italských listech. 12. ledna přebral víceméně tyto zprávy protektorátní tisk (Venkov i Národní práce). Protektorátní tisk měl většinou opožděnou reflexi událostí o jeden den za německým respektive italským tiskem. Tisk německý a italský psal o událostech hned následující den. Právě článek Národní práce z 12. ledna popisuje útok na letadlovou loď. Píše ovšem neurčitě, nezná ještě všechny podrobnosti. Měla být zasažena i další loď. Žádná však zasažena nebyla, křižník Southampton byl potopen až následující den (11. ledna). Úspěch proti letadlové lodi si Italové sprostě přisvojili v Národní práci z 12. ledna: *V průlivu Sicilském podnikla naše torpédová letadla a letadla typu Picchiatelli několikrát prudké útoky na nepřátelské lodní svazy. Dvě naše letadla, jímž velí ... zasáhli torpédem letadlovou mateřskou loď. Boj tří letadel Picchiatelli, která řídili piloti nadporučík Malvezzi, šikovatel Mazzei a poddůstojník Crespi, zasáhl pumami těžké ráže křižník. Jedna letka Picchiatelli podnikla útok pumami těžkého kalibru na mateřskou letadlovou loď a zasáhla ji.* Co k tomu dodat. Italové vůbec žádných zásahů nedocílili, už vůbec ne torpédem, pumami také ne. Veškeré zásluhy na potopení křižníku a poškození letadlové lodě měli Němci a jejich X. letecký sbor. Italští piloti nebyli vycvičeni v přesném míření ani v rozeznávání lodí. Italové neměli ani moc těžké pumy. To byl jeden z důvodů, proč italská letadla bombardovala britské lodě z velké výšky. Puma tak měla větší šanci proniknout pancéřováním lodě. Bombardování z velké výšky (3 000 metrů) bylo také bezpečnější kvůli protiletadlové palbě, mělo to však jednu velkou nevýhodu, bombardování se stávalo neúčinným. Během války Italové docílili velmi málo pumových zásahů.

Zpráva Venkova z 26. ledna popisuje zánik křižníku San Giorgio. Jednalo se o křižník starý 30 let a sloužil jako plovoucí baterie v přístavu Tobruk. Britové při své ofenzívě, když

⁷⁹ Křižník byl potopen, viz výše.

⁸⁰ Jde o zkomoleninu Gallant. Tento torpédoborec byl poškozen po njetí na minu. Mina mu utrhla celou před. Zůstal na Maltě jako plovoucí protiletadlová baterie.

⁸¹ Smyšlenka, k žádnému zásahu nedošlo.

dobyli celou Kyrenajku, obsazovali i tento přístav. Křižník chvíli kladl odpor a poté ho posádka vyhodila do povětří. Vcelku běžný průběh boje. Přesto se tisk zmiňuje o hrdinném odporu, který trval přes 8 měsíců (Britové dobyli Tobruk během pár dní). Mezi těch osm měsíců jsou zřejmě počítány i britské nálety na tuto loď. Křižník byl poškozen pumami, torpédy se jej nepodařilo zasáhnout díky protitorpédovým sítím na kotvišti. Další článek Venkova, tentokrát z 30. března, vypočítává ztráty Británie, když její lodě musí obeplouvat Afriku a kvůli válečným operacím nepoužívají Suez a cesty přes Středozemního moře. V příložené tabulce můžeme vyčíst, že plavba přes Suez je pro lodi vyplouvající ze Singapuru, Sydney, Bombaje a Kuvajtu vždy výhodnější (o cestě Sydney-Londýn by se dalo diskutovat). Další faktor kromě času je nedostatek tonáže, který prý Británii znemožňuje nasadit další obchodní lodě k omezení vyplývající z prodloužených tras. V poslední části článku je zmíněna poslední překážka a tou je časté vyřazení Suezského průplavu. Na obou koncích se prý tvoří kolony lodí čekající na odbavení a možnost proplutí průplavem. Suez je blokován potopenými loďmi v průplavu, které najely na miny svržené německými letadly startujícími z ostrova Rhodos. K blokování Suezského průplavu se podrobněji vrátíme později v souvislosti nových možností německého letectva, které vznikly po obsazení řeckého ostrova Kréta.

Bombardování poškozené letadlové lodě v La Valletě se věnovaly další články. V nich už proběhla určitá korektura a v protektorátním tisku je zmiňováno německé letectvo. Například Národní práce z 21. ledna, nadpis článku zní: *Nový německý nálet na Maltu*. Článek popisuje, jak německá letadla poškodila svými zásahy znovu letadlovou loď. Na konci ledna reflektovaly noviny Národní práce útok italských letadel na konvoj u Kréty. Italové nedosáhli žádného zásahu, přesto se v novinách objevuje tvrzení: *Nesporně bylo zpozorováno několik zásahů pumami těžké a střední ráže na tři těžké jednotky anglického lodního svazu.*⁸² Úspěchy německého X. leteckého sboru se odrazily i ve větším zájmu tisku o ostrov Maltu, ústřední bod, kolem nějž se odehrávala většina bojů. Národní práce z 26. ledna věnuje Maltě celou stránku. Stránka začíná specifickými vlastnostmi ostrova a jeho obyvatelstva, plynule přechází k historii ostrova, kde útočí na anglickou okupaci ostrova v době Napoleona. Tolik článek. Malta byla po dlouhou dobu hlavní základnou středomořského loďstva. Teprve během italské agrese proti Albánii se přemístilo loďstvo do své nové základny v egyptské Alexandrii. Z Malty byl odvážen do Alexandrie válečný materiál a zázemí loďstva. Malta zůstala základnou pro část ponorek a lehkých hladinových sil. Malta při vstupu Itálie do války

⁸² Národní práce, 26.1. 1941

v červnu 1940 nebyla uzpůsobena k obraně a uvažovalo se o jejím opuštění. Nakonec se tak nestalo. I přes blízkost italských břehů (Sicílie je od Malty kolem 60 mil daleko), se ukázala Malta jako udržitelný bod. Britové ostrov zásobovali konvoji a Italové jim v tom nebyli schopni účinně zabránit. Naopak Britové opanovali centrální Středozeemí, útokem na Tarent – italské bitevní loďstvo ztratilo tři bitevní lodě a zbytek loďstva se přesunul do Neapole. Po náletu na Neapol, při němž byla poškozena další loď, stáhli Italové lodě ještě více na sever, do La Spezie. Britové nerušeně zásobovali Maltu a účinně bránili Italům v zásobování svého vojska v Libyi, dokonce ostřelovali Tripolis bitevními loďmi.

Další akcí potvrzující britskou nadvládu ve Středozeemím moři bylo ostřelování italského přístavu Janov. K ostřelování došlo 10. února, zúčastnily se jej bitevní lodě Malaya a Renown, letadlová loď Ark Royal a doprovod. Letadla (14 swordfishů) napadla rafinerii nafty u Livorna. Bitevní lodě, křižník Sheffield a 5 torpédoborců ostřelovaly od 9 do 9,30 Janov. Vzaly si za cíl přístavní zařízení, sklady, suchý dok, zbrojní a elektrotechnické továrny a rafinerie. Lodě vystříleli 273 granátů ráže 381 mm a okolo 1 500 granátů menších kalibrů. V přístavu bylo potopeno 5 a poškozeno 18 nákladních lodí. Účel akce byl však především demonstrativní: ukázat italskému velení a veřejnosti, že britské loďstvo je stále schopno zasazovat údery hluboko v italských vodách. Má se i zato, že politickým záměrem mohlo být i působit na španělského diktátora Franka a odradit jej od jeho předpokládaného úmyslu vstoupit do války na straně mocností Osy; španělské přístavy byly totiž mnohem více vystaveny nebezpečí ostřelování než přístavy italské.

Protektorátní tisk výpad britského svazu „H“ do Ligurského moře náležitě komentoval. Národní práce z 12. února: *Prudkému ostřelování Janova padly za oběť jen civilní osoby. Vojenské objekty – jak konstatuje italská vojenská správa – nebyly zasaženy. Naproti tomu podle dosud došlých úředních zpráv padlo za oběť tomuto neslýchanému anglickému útoku aniž se však Angličanům podařilo způsobiti vážnější škody na vojenských objektech. ... Na zpáteční plavbě byla anglická eskadra napadena svazy italského letectva, přičemž byl pumou zasažen jeden křižník.*⁸³ Zpráva Venkova z 13. února podobně popisuje návrat britského svazu: *Podle tiskové zprávy kanceláře Mencheta, jsou na anglické bitevní lodi, která se vrátila po ostřelování Janova do Gibraltaru, mrtví a ranění. Jiná bitevní loď byla poškozena.*

Následující významnou událostí ve Středozeemím moři byla bitva u Matapanu. Italské loďstvo vyplulo pod nátlakem svého spojence do oblasti jižně od Kréty, aby napadlo britské

⁸³ Britové utrpěli jedinou ztrátu v podobě letadla Swordfish. Nálety na vracející se britské loďstvo se sice uskutečnily, ale byly jako obvykle nepřesné a italsí letci nezasáhli ani jedinou loď.

lodě. Cílem operace nebyl žádný konkrétní cíl, tj. přesně zjištěný konvoj nebo britský svaz, nýbrž jen komunikační trasa.⁸⁴ Italové vypluli s bitevní lodí (Vittorio Veneto), šesti těžkými křižníky (Trieste, Trento, Bolzano, Zara, Pola, Fiume) a doprovodnými loděmi, Britové zase se třemi bitevními loděmi (Warspite, Valiant, Barham), letadlovou lodí (Formidable) a doprovodnými loděmi. Němci měli nasadit do případné bitvy svá letadla – to také slíbili liknavým Italům. Německé letectvo do bitvy nezasáhlo a tak se jednalo jen o střet italské a britské moci ve Středomoří. Podle toho bitva také vypadala. Britský předsunutý svaz složený z lehkých sil se střetl s italskými těžkými křižníky. Střelba se vedla na velkou vzdálenost a nedošlo proto k žádným zásahům (křižník Gloucester byl zasažen pouze jedním granátem). Italové chvíli Brity pronásledovali, ale pak se obrátili na ústup, role se vyměnila a pronásledujícími byly britské lehké síly. Britové však vpluli mezi dva ohně (svaz těžkých křižníků, s nímž měli už co dočinění, a svaz s bitevní lodí Vittorio Veneto). Italové ale nic nezasáhli i přes velký počet děl na svých lodích. Ani ne za půl hodiny Italové přerušili boj. Tím skončil denní dělostřelecký souboj. Britské bitevní lodě byli od místa střetnutí vzdáleny kvůli pomalé rychlosti svých bitevních lodí.⁸⁵ Italové akci přerušili a pluli zpět k Itálii. Jediná šance, jak je zpomalit, byly palubní letouny z letadlové lodi Formidable. Podařil se jim zásah na bitevní lodí Vittorio Veneto. Loď zpomalila a nabrala 4 000 tun vody a zpomalila chod. Přesto se podařilo po provizorním opravení poškození zvýšit znovu rychlost. Při dalších náletech už nebyla bitevní loď zasažena. Obětí jednoho z torpéd se stal těžký křižník Pola. Tomu se už poškození stalo osudným, nepodařilo se jej opravit. Křižník bezvládně plul na hladině. Iachino, velitel italských lodí, poslal na pomoc Pole další dva křižníky (Zara a Fiume). To už však byla noc a Italové si mysleli, že jsou v částečném bezpečí.⁸⁶ Cunningham však noční boj přijal a tak došlo ke střetu. V podstatě se ale jednalo o popravu. Britské bitevní lodě nejdříve rozstřílely oba křižníky plující Pole na pomoc i se dvěma torpédoborci. Pak se Britové přibližovali k nehybné „Vittorio Veneto“.⁸⁷ Na palubě křižníku zavládla úplná demoralizace. Posádka naházela střelivo do moře, aby nemohlo dojít k výbuchu, takže loď nebyla schopna se bránit. Mnoho námořníků se v očekávání konce opilo a když se blížily britské torpédoborce, vítali je s jásotem jako zachránce. Torpédoborce nalodily italskou posádku křižníku a pak křižník torpédem potopily.

⁸⁴ Touto dobou probíhala britská operace „Lustre“, kterou Britové posílali své vojáky z Egypta do Řecka.

⁸⁵ Italská Vittorio Veneto byla nová loď a zkonstruovaná vzhledem k italským požadavkům pro vyšší rychlosti (30 uzlů). Britské lodě byly pomalé, Warspite 24 uzlů, Valiant 23 uzlů, Barham 24 uzlů.

⁸⁶ Italské námořnictvo vůbec nenacvičovalo s těžkými jednotkami svého loďstva noční boj.

⁸⁷ Britové si mysleli, že poškozenou lodí je italská bitevní loď. Ve skutečnosti to byl samozřejmě křižník Pola.

Co na tuto bitvu tisk? Co bylo vymyšleno nyní? Přímá reflexe bitvě je v jediném článku Venkova: *Na 29. března ve střední části Středomoří došlo k velké námořní bitvě, v níž Italové ztratili 3 střední křižníky a nepřítel jeden křižník těžký a několik lodí vážně poškozeno.*⁸⁸ Ztráty Britové neutrpěli, jak jsme si uvedli výše. Zajímavé je umístění článku. Nebyl nikde na titulní stránce, která byla zpravidla vyhrazena zprávám ze zahraničí, ale někde uprostřed a schována mezi „úspěchy“ italských letadel, které potopily 5 nepřátelských lodí v Egejském moři a nehorázném chování amerických úřadů při zabavování dánských a italských obchodních lodí apod. Při leteckých útocích na britské lodě mělo dojít k potopení dalšího křižníku a vážným poškozením letadlové lodě a další těžké jednotky. Druhý den mělo italské letectvo poškodit další křižník a několik dopravních lodí. Když toto čteme, neubráníme se dojmům, že redakce klesla hodně hluboko v pouhou propagandistickou loutku. Články psané o německém letectvu ve Středozeří měli podobnou úroveň. Venkov z 28. března píše o německých útocích na britské lodě jižně od Kréty, při kterém zasáhla letadla dvě dopravní lodě. K útokům nedošlo, jak jsme popsali výše, německé letectvo do bojů jižně od Kréty během bitvy u Matapanu nezasáhlo. Další ze série březnových článků působící zvláštním dojmem je opět článek Venkova, ten píše o strategické situaci ve Středomoří.⁸⁹ Popisuje beznadějnou situaci Británie ve Středomoří. Anglie prý neustojí dovážet všechny jednotky a veškerý materiál přes celou Afriku, protože nemá nazbyt v tonáži. Nostalgicky se vrací k úspěchu německých letadel v polovině ledna. O počínající Rommelově ofenzívě nemohl tisk ještě nic vědět, ale o bitvě u Matapanu a jejím dopadu na průběh války ve Středomoří ani zmínka. Zpráva nereflktuje vůbec skutečné události, dala by se zařadit mezi ty zprávy čistě propagandistické. Snižování úspěchů nepřítele a nadsazování svých vítězství je za války vcelku běžná věc. Když přehánění přeroste k bezbřehé falzifikaci, může to znamenat jediné: útek od reality a ztráta schopnosti postavit se čelem k problémům a porážkám. Na komentářích o Středozeří, kde figurují především italské síly, je to nejmarkantnější. Podobný posun zažil i tisk německý, čím více se blížil konec války. Na druhém konci světa podlehl tomuto fantazírování též Japonci. Jejich rozhlas chrtil zprávy o takových porážkách Američanů, že Spojené státy ani se svou průmyslovou základnou nebyly schopny vyrobit tolik lodí „potopených“ podle rozhlasu. Některé lodě byly potopeny několikrát (hlavně letadlové a bitevní), letadel zničených Japonci bylo na tisíce. Propaganda však k válce patří. Propagandistická válka zasáhla obě strany, nevyhnula se samozřejmě ani protektorátnímu tisku.

⁸⁸ Venkov, 6.4. 1941.

⁸⁹ TAMTÉŽ, 31.3. 1941.

Dostáváme se k nejdůležitější části roku 1941 ve Středozemním moři, tou byl útok na Krétu a posléze její obsazení. Obsazení Kréty přineslo německému letectvu nové letecké základny, z Kréty se dala kontrolovat značná část východního Středomoří. Odtud a z italských Dodekanéských ostrovů prováděla německá letadla minování Suezského průplavu. Před samotnou operací obsazení Kréty a její reflexí v tisku se budeme krátce zabývat tímto problémem.

Suezský průplav byl minován již krátce po příletu německých letadel do Středomoří a to z Dodekanéských ostrovů. Minování průplavu bylo pro Brity velmi nepříjemné. Zdržoval dopravování zásob, posíl a vojenského materiálu na Blízký východ. Poškození nebo potopení lodi v průplavu minou bylo pro Brity spojeno s namáhavou činností obnovení plavby v průplavu. Jednalo se například o vyzdvižení vraku a trosk lodi, která na minu najela. Němci používali několik typů min a tak tralování nebylo vždy úspěšné a na vyčištěném úseku mohla loď stejně najet na minu. Reflexe minování Suezského průplavu je zastoupena v tisku hodně. Na to, že se jedná o okrajovou záležitost, je minování věnována velká pozornost. Články však mluví většinou o bombardování nikoliv o minování průplavu. K bombardování docházelo ale spíše sporadicky, častější bylo minování průplavu. Zpráva Národní práce z 13. srpna například je typická a podobně jako ona jsou psány i další komentáře k minování Suezském průplavu. Zpráva uvádí: *Američan Just P. Ramsay prohlásil toto: Němečtí letci se zřídka kdy minuli cíle, kdykoliv napadli britské lodi v Suezském průplavu.*

Námořně-letecké operace ve východním Středomoří v dubnu a hlavně v květnu byly vděčným tématem nejen pro protektorátní tisk. Protektorátní noviny měly hojnost událostí k popisu a komentářům. Německé letectvo totiž během těchto bojů v řeckých vodách hrálo rozhodující roli a dosáhlo mnoha úspěchů. Zprávy jsou opět velmi podobné. Každá zpráva říká, že při minimálních německých ztrátách (pokud podle tisku nějaké byly), bylo potopeno nebo poškozeno tolik a tolik lodí. Bitva u Kréty stála ve skutečnosti britské loďstvo 3 křižníky a 6 torpédoborců, poškozeny těžce byly 2 bitevní lodě, 1 letadlová loď, 2 křižníky a torpédoborec, na několik týdnů byly vyřazeny 3 křižníky a 3 torpédoborce, lehce poškozeny byly další 3 torpédoborce. Podle tisku byly ztráty Britů mnohem větší. Národní práce z 27. května píše o jedenácti potopených britských křižnících. Zajímavý je i osud britského křižníku York. Byl těžce poškozen italskými lehkými čluny v zálivu Suda na Krétě. Tisk tento italský útok náležitě komentoval a tentokrát bez větších fabulací. Potopilo jej však až německé

letectvo dva měsíce poté, 22. května. Tisk se s touto skutečností vyrovnal po svém. Podle komentářů byly prostě potopeny dva křižníky.⁹⁰

Další velké operace ve Středomoří až do konce roku nebyly uskutečněny, přesto se objevují ještě některé články o Středomořském námořním boji. Jedná se o úspěchy německých ponorek ve Středozezemním moři. Začneme jednou falešnou zprávou o torpédování britské bitevní lodě Malaya. Článek Venkova z poloviny října nám říká: ... *italská tisková kancelář Agenzia Stefani z Algecirasu, měla anglická bitevní loď Malaya, na kterou podnikly německé ponorky útok ve Středozezemním moři, obrovskou trhlinu na lodní zádi, ...* Několik článků se věnuje potopení britské letadlové lodě Ark Royal.⁹¹ Letadlová loď Ark Royal byla podobně jako Hood určitým britským symbolem námořní moci. Proto se potopení této lodě věnovalo tolik prostoru v tisku. Článek z poloviny listopadu nám o této události referuje spolu s poškozením bitevní lodě Malaya.⁹² Podobně i článek Národní práce ze 17. listopadu, který popisuje význam ztráty letadlové lodě pro britskou situaci ve Středomoří. Následující den otiskla Národní práce další článek k ponorkovému útoku na britský svaz v západním Středomoří. V krátkosti seznamuje čtenáře s historií letadlové lodi a obšírněji popisuje než předchozí článek dopad potopení lodě na válečnou situaci. Potopení lodě je samozřejmě přeceňováno. Jelikož však německá branná moc nedosáhla už dlouho žádný významných úspěchů a stále popisování bojů na východní frontě také ztratilo na čas svůj primát, byl zapotřebí nějaký úspěch proti nepříteli na západě – Anglii. Proto útok částečně posloužil jako námět několika reportáží. Německé ponorky na Atlantiku moc příležitostí samy neposkytly.⁹³ Jak jsou popisovány i malé úspěchy proti britským lodím ukazuje článek Národní práce z 2. října. Jednalo se o poškození bitevní lodě Nelson italskými letadly, loď byla zasažena jedním torpédem. Zpráva pokračuje: *Jako obyčejně jsou britské veřejnosti příznačným způsobem zamlčovány jiné těžké ztráty středomořského loďstva, potopení dvou těžkých a jednoho lehkého křižníku, ...* Článek se vůbec nezmiňuje o neschopnosti využít oslabení britského svazu o bitevní loď. Dvě italské bitevní lodě sice vypluly, ale po útocích palubních letadel z Ark Royal se obrátily zpět k základnám. K boji vůbec nedošlo. Středomořské bojiště uzavřeme zprávou Národní práce z 16. listopadu, která popisuje útok letadel na britský svaz ve východním Středomoří. Při útoku měla být poškozena jedna bitevní loď a jeden křižník, přitom italské letectvo neztratilo ani jediné letadlo. Ve skutečnosti k žádnému poškození britských lodí nedošlo. Jedná se zase o novinářskou „kachnu“. Jak jsme si ukázali, nejvíce

⁹⁰ Venkov, 6.4. 1941.

⁹¹ Letadlová loď Ark Royal byla potopena 14. listopadu východně od Gibraltaru německou ponorkou U-81.

⁹² Viz výše, k žádnému poškození bitevní lodě nedošlo.

⁹³ Konec roku byl pro německé ponorky chudý. Viz výše v části věnované ponorkovému boji v Atlantiku.

článků s „nepřesnostmi“ se týkalo Středomořského prostoru. Není divu, italské ozbrojené síly nedosahovaly potřebné úrovně a tak musel alespoň vypomáhat tisk.

Válka v Pacifiku

Dostali jsme se k třetí, poslední části námořních bojů, týkající se oblasti Tichomoří. Je to část nejkratší, popisující pouze jeden měsíc námi zkoumaného roku, přesto bohatý na události. Zaměříme se v podstatě jen na dvě významné události. První byl japonský útok na Pearl Harbor a druhou bylo potopení dvou britských bitevních lodí u Malajského poloostrova. Obě události byly v tisku reflektovány. Japonský útok na Pearl Harbor je námětem mnoha knih, proto zde nebudeme popisovat tento útok a omezíme se jen na stručné srovnání komentářů v novinách se skutečností. Zkáza svazu „Z“ se takovému zájmu netěší, a proto si okolnosti kolem jeho zničení na příslušném místě připomeneme.

Pearl Harbor byl komentován v článku Národní práce z 12. prosince: *Pro Spojené státy znamená zničení neb poškození 11 velkých válečných lodí citelnou ránu a odpadnutí poloviny všeho loďstva v Pacifiku*. Další zpráva Národní práce z následujícího dne je konkrétnější a udává jméno jedné bitevní lodě, která byla potopena v Pearl Harboru, jednalo se o Arizonu. Další rozbor ztrát přináší článek Národní práce z 20. prosince. Vyjmenovává zničené bitevní lodě. Podle článku se mělo jednat o Arizonu, Maryland, California, Utah a jednu nespecifikovanou bitevní loď, dále dva těžké křižníky.⁹⁴ Další z periodik, Venkov reflektuje útok na Pearl Harbor až článkem z 13. prosince: *Jak oznámilo námořní velení císařského hlavního stanu v sobotu v 15 hodin japonského času, potvrdilo se nyní, že v bitvě u Havajských ostrovů byla potopena další severoamerická bitevní loď, Arizona a to kromě obou už dříve hlášených bitevních lodí*. Článek ukazuje na několik skutečností, jichž je záhodno si všimnout. První věcí, pro protektorátní tisk však charakteristickou, je uvedení zdroje zprávy. Šlo samozřejmě o zdroj nakloněný věci států Osy, v tomto případě oznámení od hlavního stanu. Většinu informací o bojích v Tichém oceáně přebíral tisk z japonských zdrojů. Zajímavou skutečností je i datum otisknutí zprávy – 13. prosinec – sedm dní po uskutečnění útoku. Důvod je nasnadě, válečný stav mezi USA na jedné straně a Německem a Itálií na straně druhé byl vyhlášen teprve 11. prosince. Pokud se jednalo o boje ve Středomoří a

⁹⁴ Arizona byla doopravdy zničena, Maryland byl poškozen lehce, nemusel ani do doku a byl záhy plně bojeschopný, California byla poškozena těžce, potápěla se tři dny, po opravě a modernizaci vstoupila do služby až v květnu 1944, Utah byla už vyřazená bitevní loď sloužící jako cílová, byla však zničena. Žádné těžké křižníky Japonci nepotopili. Křižníky byly poškozeny tři, šlo o lehké křižníky Raleigh, Honolulu a Helena, byly poškozeny středně a po několika měsících v opravě vstoupily znovu do služby.

Atlantiku, reflexe následovala po události během dalšího dne, popřípadě pozítří. Zde, v Tichomoří, je časový posun větší. Dále je zajímavý název japonského útoku na Pearl Harbor, mělo se jednat o „bitvu u Havajských ostrovů“. Zpráva Venkova z 18. prosince vypočítává ztráty USA. Jelikož používá stejný japonský zdroj jako zbylý tisk, údaje se neliší. První komentář Venkova japonského útoku na Pearl Harbor je z 10. prosince. Uvádí ztrátu dvou bitevních lodí – Oklahoma a West Virginia⁹⁵ a rozebírá nynější nastalou situaci v Tichém oceáně, v níž USA nemají moc šancí. Krátká zpráva Venkova z 11. prosince popisuje potopení americké letadlové loď Langley. K potopení mělo dojít v úterý 10. prosince.⁹⁶ Noviny si všímaly i sesazení vrchního velitele amerického pacifického loďstva admirála Kimmela. Dva články jsou věnovány jenom admirálu Kimmelovi. Jedna zpráva je novinářská „kachna“.⁹⁷ Píše se v ní, že admirál zahynul během japonského útoku na Pearl Harbor na palubě bitevní lodi Pensylvanie. Druhá zpráva Venkova je z 18. prosince a krátce sděluje, že admiral Kimmel byl sesazen. Jak článek pokračuje, je důkaz drzosti novin: *Nepotvrzené zprávy z Jižní Ameriky tvrdily – jak známo – krátce po vítězství Japonců v bitvě u Havajských ostrovů, že Kimmel zahynul na vlajkové lodi Pensylvania. Je třeba si vysvětliti tyto zprávy zmatkem v Pearl Harboru nebo je snad do světa pustila agitace Spojených států amerických, aby se zprvu zabránilo jakýmkoliv úvahám o tom, že vrchní velitel tichomořského loďstva Spojených států Kimmel selhal? Omluvit svou neschopnost ověřit si informace útokem není moc velká známka objektivní a zodpovědnosti.*

Zkáza svazu „Z“ je další námořní událostí z Pacifického bojiště, která je popisována v tisku. Ostatní námořní boje jako byl boj v Jávském moři, útoky na americké ostrovy Wake a Guam a další nejsou zmíněny v tisku.⁹⁸ Svaz se skládal z britských bitevních lodí Princ of Wales a Repulse. Do Singapurů připlyly 2. prosince. Při vypuknutí války nenechali Japonci nic náhodě a proti výpadům britských bitevních lodí nasadili průzkumná letadla a ponorky. Invazní síly měly bezprostředně hlídat lehké síly a vzdáleně pak dvojice japonských bitevních lodí Haruna a Kongo. Souboj bitevních lodí se však nekonal, svaz „Z“ byl zpozorován po vyplutí letadly a ponorkami a východně od Malajska byl napaden postupně asi stovkou japonských letadel. Letadla obě loď potopila. Jednalo se o příkladný úspěch japonského letectva a ten nezůstal nepovšimnut tiskem. Venkov z 11. prosince komentuje útok

⁹⁵ Oklahoma se převrátila, později byla vyzdvižena, ale vyřazena jako definitivní ztráta. West Virginia klesla ke dnu na svém kotvišti jako jedna z nejvíce poškozených lodí. Vyzdvižení, oprava a modernizace trvaly až do září 1944, kdy znovu vstoupila do služby.

⁹⁶ Nebyla potopena.

⁹⁷ Venkov, 12.12. 1941.

⁹⁸ Co se námořních bojů týče. Pouze jsou v některých článcích krátká konstatování, že Japonci obsadili americké ostrovy Wake a Guam. Námořní boje spojené s dobýváním ostrovů nejsou však zmíněny.

japonských letadel na britské bitevní lodě jako útok vedený pumami. Ve skutečnosti hlavní zásluhu na potopení Repulse a Prince of Wales měla torpéda. Repulse byl zasažen jen jednou pumou a ta neudělala větší škody. Princ of Wales byl zasažen do šroubů a kormidla, ztratil 10 uzlů rychlosti a zaklínilo se mu kormidlo.⁹⁹ Článek pokračuje technicko-taktickými údaji o obou potopených bitevních lodích. Národní práce popisuje zničení Repulse a Prince of Wales v článku z 11. prosince. Můžeme citovat oba články¹⁰⁰ společně: *Lod' Repulse byla o 14. hod. 29. min. ihned potopena pumovým zásahem naplno. Bitevní lod' Prince of Wales naklonila se po plném pumovém zásahu na pravý bok a pokoušela se uniknout. O 14. hod. 50 min. byla však tato bitevní lod' zasažena dalšími pumami a potopila se.*

⁹⁹ Jako u Bismarcku.

¹⁰⁰ Národní práce, 11.12. 1941; Venkov, 11.12. 1941.

Závěr

Pokusme se o shrnutí dosažených zjištění. Některé dílčí poznatky jsou již popsány na koncích kapitol věnovaných dané oblasti. Zde se pokusíme o odpovědi na otázky vytyčené v úvodu a na některé otázky obecnějšího rázu.

Kolik věnovaly periodika vůbec námořním bojům prostoru? Regionální dvojice Pošumavský kraj a Jihočeské listy reflektovaly námořní události velmi povrchně a obecně. V prvním pololetí jsou v novinách zmínky o jarní ofenzivě německého námořnictva proti britské námořní dopravě (viz kapitola Atlantik - ponorky). Dále jsou neurčitě zmiňovány úspěchy německých zbraní obecně, kde spolu letadla, hladinové lodě a ponorky podle tisku dosahují vynikajících úspěchů. V těchto dvou periodikách najdeme jen velmi málo konkrétních údajů o námořní problematice. Druhá dvojice, Venkov a Národní práce popisují námořní operace mnohem obširněji. Jsou i více konkrétní a v nich se dají nejlépe vyčíst i odpovědi na následující otázky. Ještě však k tématu odstavce. Venkov a Národní práce věnují válce vůbec mnoho místa. Celá titulní strana a většinou i následující jedna, někdy i dvě strany jsou věnovány válce a válečným tématům. Námořní problematice není upírán žádný prostor. I když se může zdát, že pro Čechy, jakožto suchozemský národ, je námořní boj nezajímavý a nevzbuzuje pozornost. Můžeme napsat, že tomu tak nebylo a námořní boje jsou v hojné míře v tisku zastoupeny. Svůj díl na tom má zajisté i první pololetí roku 1941, kdy proti Německu a jeho spojencům stála Velká Británie osamocena a boj proti Anglii byl bojem proti anglickému námořnictvu. Prostor v prvním pololetí byl tedy více věnován námořním bojům více, než boji leteckému a už vůbec než boji pozemnímu. Po přepadení SSSR je znatelný v člancích ústup od námořní problematiky a více prostoru je věnováno pozemním bojům.¹⁰¹ Pokud se pokusíme srovnat prostor věnovaný Atlantiku a ponorkám a naproti tomu bojům ve Středomoří a Pacifiku, zjistíme, že větší pozornost se věnovala samozřejmě německým ponorkám a bojům v Atlantiku. Bylo to dáno jednak tím, že ponorky nějakých úspěchů dosahovaly a tak bylo o čem psát. Na druhé straně boje ve Středomoří byly poznamenány neschopností Italů vést válku a tak si tisk v tomto případě vypomáhal „přikrášením“ úspěchů italských zbraní. Ve Středomoří, jakožto prostoru, kde spolu bojovali po boku Italové a Němci, je rozdělení článků věnovaných zvlášť Italům a Němcům poskrovnu. Více méně články popisují společný boj a nějak zvlášť nerozlišují, že německé letectvo bylo rozhodujícím činitelem na straně Osy.

¹⁰¹ Toto tvrzení jsme sice několikrát už zopakovali, ale je to jeden z nejdůležitějších poznatků, který můžeme bezpečně popsat.

Další otázka, kterou se snažíme zodpovědět je, odkud čerpají noviny většinu informací o námořní válce. Odpověď není překvapivá, jednalo se o zprávy a oznámení jednotlivých velitelství (německé, italské a japonské). Pokud je v tisku zmíněn jiný zdroj, je to povětšinou zdroj nakloněný věci mocností Osy (například Bulharsko, Španělsko, Turecko atp.). Když je citován zdroj spojenecký (USA, Anglie, SSSR), jedná se o otisknuté dementi některého vrchního velení mocností Osy. V článku je spojenecký zdroj očeřován a jsou vyvraceny údaje v něm obsažené.

Nejdůležitějšími otázkami jsou: Objektivita? V jakém rozsahu byl protektorátní tisk nakloněn Němcům a jejich spojencům? V jaké míře a v jakých případech docházelo k zamlčování vlastních ztrát a neúspěchů a naopak zveličování ztrát a neúspěchů protivníka? Těmto otázkám je věnováno nejvíce prostoru a částečně na ně je odpovězeno v závěrech na konci kapitol. Protektorátní tisk byl samozřejmě povinně nakloněn Německu a jeho spojencům, otázkou je do jaké míry. Určité srovnání je uvedeno v tabulce v příloze číslo 2. Jedná se o údaje potopení tonáže a ta byla pro Německo velmi důležitá, jak jsme si již několikrát zopakovali. Na několika bitvách jsme si demonstrovali náklonnost tisku Německu a jeho spojencům. V Atlantiku to bylo například střetnutí německé bitevní lodi Bismarck a britské bitevní lodi Hood a o pár dní později poslední boj Bismarcka proti britským bitevním lodím Rodney a King George V. Ve Středomoří se tisk, při neschopnosti Itálie dosáhnout nějakých námořních úspěchů, vůbec nerozpakoval a vymýšlel si bitvy, poškozené lodě a spojenecké ztráty. Dokladem tohoto je reflexe bitvy u Matapanu ve Středomoří. Noviny se o bitvě nezmiňují skoro vůbec a pouze Venkov popisuje lakonicky bitvu v jednom článku¹⁰² a i v tomto článku ztratili Britové lodě, které vůbec nebyly poškozeny. Účast německého letectva ve Středomoří tisk reflektoval podobně jako boje v Atlantiku. Určitého příkrášlování se sice dopouštěl, ale jelikož německé letectvo dosáhlo úspěchů proti spojeneckým lodím, bylo to v určité míře a nebyly to pouze holé výmysly. Oblast Tichomoří je specifická. Zdrojem zpráv zde bylo pouze Japonsko. Podle toho zprávy vypadaly. Zprávy z Tichomoří se neověřovaly a pokud se vypustila nějaká novinářská „kachna“, tak to nevadilo a tisk bezostyšně obvinil USA nebo jiný spojenecký stát z šíření nepravdivých zpráv.¹⁰³ Shrnutí určitou nevyváženost bychom mohli asi takto. Nejvíce si tisk vymýšlel o bojích ve Středomoří (boj Britů s Itálií), na druhé příčce pomyslného žebříčku novinářských kachen by se umístily boje v Tichomoří (Japonsko proti USA a Velké Británii). A na třetím místě byl boj Německa

¹⁰² Venkov, 6.4. 1941.

¹⁰³ TAMTÉŽ, 12.12. 1941.

proti Spojencům (v Atlantiku a německé letectvo ve Středomoří). Poslední věc o objektivitě tisku je očeňování údajů uvedených v tisku zpravodajskými agenturami a britským, americkým či sovětským velením. Pokud je uveden údaj zpravodajské agentury, tak můžeme po srovnání se skutečností konstatovat, že jde o údaj velmi přesný a odchylojící se od skutečnosti minimálně. Je to dáno větší mírou svobody tisku v demokratických zemích a větší transparentností informací. Údaje vrchních velení Spojenců jsou samozřejmě podsazené. Avšak míra nadsazenosti u států Osy a míra podsazení Spojenců je srovnatelná a můžeme říci, že blíže ke skutečnosti byly údaje Spojenců. Tomuto srovnání se vymyká SSSR, kde bylo totalitní zřízení podobně jako u států Osy. Agentura Tass též zamlčovala podstatné ztráty SSSR a přehnaně zveličovala německé ztráty.

Na úplný závěr se nabízí otázka obrazových příloh s námořní problematikou v tisku. Obecně lze říci, že čím více obrázků a fotografií v novinách, tím nižší úroveň periodika. To není však případ námi zkoumaných periodik. Obrazové přílohy jsou zastoupeny pouze v malé míře. Na titulní stránce bychom těžko hledali fotografie. U zpráv o význačných událostech je menší fotografie i na titulní straně, ale fotografické přílohy jsou převážně uvnitř periodik. Význačnou událostí byla plavba německé bitevní lodi Bismarck. Periodika proto dala i na titulní strany snímky Hooda, symbol Royal Navy, který Bismarck potopil. Uvnitř periodik jsou obrazové přílohy častější, ale i tak stále v určitých mezích. V některých novinách jsou stánky věnované technice (našemu tématu – námořnictvu – například německé rychlé čluny, bitevní lodě a ponorky), kde je uveden snímek pro představu o uvedené zbrani. Na závěr možno konstatovat, že všechna čtyři periodika usilují, vzhledem k výše uvedené problematice, o působení na svého protektorátního čtenáře dojemem seriózního tisku a proto se nikde v nich neplýtvá místem kvůli příliš velkým snímkům a obrázkům.

Seznam použitých pramenů a literatury:

prameny:

Státní oblastní archiv Třeboň, Státní okresní archiv České Budějovice,
Pošumavský kraj D 165,
Venkov D441,
Národní práce D49,
Jihočeská jednota D127,
Jihočeské listy D109.

literatura:

BEESLY, Patrick, *Námořní tajná válka*, Praha 1995.
BEKKER, Cajus, *Prokleté moře*, Plzeň 1995.
BERNARD, Ireland, *Souboj v Atlantiku*, Brno 2005.
BERNARD, Ireland, *Válka ve Středomoří*, Praha 2003.
BLAIR, Clay, *Hitlerova ponorková válka, pronásledovatelé 1939-1942*, Brno 2002.
BRÉZÉT, F.-E., *Historie německého námořnictva (1939-1941)*, Praha 2003.
BRÜTTING, G., *Německá esa na střemhlavých bombardérech*, Plzeň 1995.
DEIGHTON, Leight, *Krev, slzy a pošetilost*, Praha 1996.
DUNMOORE, Spencer, *Hořící Atlantik*, Praha – Plzeň 2003.
EDWARDS, B., *Dönitz a vlčí smečky*, Praha 1999.
FIDLER, Jiří, *Pearl Harbor*, Brno 2001.
GRYNER, P. H., *Kréta 1941: okřídlená invaze*, Praha 1995.
GUNSTON, Bill, *Bojová letadla druhé světové války*, Praha 1998.
HALL, Tony a kolektiv, *Válka v Pacifiku*, Praha 2006.
HRBEK, Ivan – HRBEK, Jaroslav, *Krvavé oceány*, Praha 2002.
HRBEK, Ivan – HRBEK, Jaroslav, *Lodstva států účastníci se druhé světové války*, Praha 1994.
HRBEK, Ivan – HRBEK, Jaroslav, *Salvy nad vlnami*, Praha 1997.
HRBEK, Ivan, *Na mořích a oceánech*, Praha 1989.
HUBÁČEK, Miloš, *Bitva u Matapanu*, Praha 2004.
HUBÁČEK, Miloš, *Boj o Středomoří*, Praha 2003.
HUBÁČEK, Miloš, *Pacifik v plamenech*, Praha 1980.
CHURCHILL, Winston, *Druhá světová válka*, Praha 1993.
JACKSON, R., *Churchilova louže*, Praha 1998.
JORDAN, D. – WIEST, E., *Atlas druhé světové války*, Praha 2006.

- KEEGEN, John, *Druhá světová válka*, Praha - Plzeň 2002.
- KENNEDY, Ludovic, *Pronásledování bitevní lodi Bismarck*, Praha 1987.
- KOLEKTIV AUTORŮ, *Dějiny světa*, 10. díl, Praha 1968.
- KURSON, Robert, *Stíny hlubin*, Brno 2007.
- LORD, W., *Den hanby*, Praha 2002.
- MACINTIRE, Donald, *Souboj v Atlantiku*, Praha 2000.
- McNAB, Chris, *Němečtí výsadkáři*, Praha 2003.
- MOENG, S. – EDEN, P., *Anatomie letadel druhé světové války*, Praha 2006.
- NÁLEVKA, Vladimír, *Světová politika ve 20. století*, I. díl, Praha 1999.
- NAVRÁTIL, Miloš, *Britské palubní letectvo*, Praha 2001.
- PEJČOCH, Ivo – NOVÁK, Zdeněk – HÁJEK, Tomáš, *Válečné lodě*, 4. díl, Praha 1993.
- PIEKALKIEWICZ, Janusz, *Letecká válka 1939-1945*, Plzeň 1995.
- PIEKALKIEWICZ, Janusz, *Námořní válka 1939-1945*, Plzeň 1997
- PIEKALKIEWICZ, Janusz, *Tanková válka 1939-1945*, Plzeň 1995
- PRANGE, G. W. a KOLEKTIV, *Boží samuraj*, Praha 1995
- SKŘIVAN, Aleš, *Japonská válka 1931-1945*, Praha 1997.
- SMITH, Carl, *Pearl Harbor 1941*, Praha 2007.
- SUTHERLAND, J. - CANWELL, D., *Druhá světová válka v kostce*, Praha 2005.
- TARRANT, W. E., *Ponorky útočí*, Praha 1998.
- TEJCHMAN, Miloslav, *Balkánská politika Velké Británie na počátku druhé světové války (1939-1941)*, Praha 1979.
- WALTER, J. B., *Srážka titánů*, Praha 2001.
- WEIDENHÖFER, Miloš, *Boje v Atlantiku*, Brno 1992.

Přílohy:

- 1) A) Ztráty britského, spojeneckého a neutrálního obchodního loďstva za 1. pololetí 1941 (údaje převzaty z knihy Salvy nad vlnami).
B) Ztráty britského, spojeneckého a neutrálního obchodního loďstva za 2. pololetí 1941 (údaje převzaty z knihy Krvavé oceány).
- 2) Venkov 14.3. 1941 – příklad neurčité zprávy.
- 3) Venkov 11.1. 1941 – příklad typické zprávy o italských úspěších.
- 4) Národní práce 27.4. 1941 – krátká zpráva o nové britské bitevní lodi.
- 5) Národní práce 9.6. 1941 – titulní stránka krátce po ukončení hlavních bojů o Krétu.

Příloha 1A

Příčiny ztrát:

Měsíc	Ponorky	Letadla	Miny	Hlad. loď	Jiné	Celkem
leden	21 / 127 000	20 / 79 000	10 / 17 000	23 / 97 000	2 / 500	76 / 320 000
únor	39 / 197 000	27 / 89 000	10 / 17 000	21 / 88 000	5 / 12 000	102 / 403 000
březen	41 / 243 000	41 / 113 000	19 / 24 000	30 / 139 000	8 / 11 000	139 / 530 000
duben	43 / 249 000	116 / 323 000	6 / 25 000	9 / 48 000	21 / 42 000	195 / 688 000
květen	58 / 325 000	65 / 146 000	9 / 23 000	3 / 15 000	4 / 1 000	139 / 511 000
červen	61 / 310 000	25 / 61 000	10 / 15 000	4 / 18 000	9 / 27 000	109 / 432 000
celkem	263 / 1 452 000	294 / 812 000	64 / 121 000	90 / 406 000	49 / 94 000	760 / 2 884 000

Příloha 1B

Příčiny ztrát:

Měsíc	Ponorky	Letadla	Miny	Hlad. loď	Jiné	Celkem
červenec	22 / 94 000	11 / 9 000	7 / 9 000	1 / 6 000	2 / 3 000	43 / 121 000
srpen	23 / 24 000	9 / 24 000	3 / 1 000	5 / 25 000	1 / 230	41 / 130 000
září	53 / 203 000	12 / 41 000	9 / 15 000	6 / 23 000	4 / 4 000	84 / 290 000
říjen	32 / 157 000	10 / 35 200	4 / 20 000	2 / 3 000	3 / 3 000	51 / 219 000
listopad	13 / 62 000	10 / 23 000	5 / 2 000	7 / 18 000	-	35 / 105 000
prosinec	26 / 124 000	25 / 73 000	19 / 64 000	2 / 7 000	213 / 316 272	285 / 584 000
celkem	169 / 720 000	77 / 205 000	47 / 110 000	23 / 81 000	223 / 327 541	539 / 1 444 000

kým utkáním, neboť nyní prožívají...
ce své velké osvědčení. Zatím co svět stále ještě
klade své naděje ve spor a v bratrský nesvár
u nás, vpravdě se německý národ se všemi svy-
bíti všem městům v...
poslušnosti. Nyní musí být heslem: »Důvěřovat,
poslouchat, bojovat a pracovat!«

Několik set letadel bombardovalo Liverpool a Birkenhead.

Hromadný německo-italský nálet na Maltu.

ČTK, Berlín, 13. března. Vrchní velitel-
ství branné moci oznamuje:
Několik set německých bombardovacích
letadel útočilo po celou noc za měsíčního svitu
a jasné viditelnosti nepřetržitě — vlna za vlnou
— na přístavní objekty v Liverpoolu a Birken-
headu s úspěchem velmi značným. Četná přis-
tavní zařízení a skladiště životních potřeb,
jakož i průmyslové závody poblíže přístavu byly
zničeny nebo těžce poškozeny. Několik lodí bylo
zapáleno.

Další noční útoky slabších sil našich bom-
bardovacích letadel směřovaly na vojenské cíle
a průmyslové objekty ve Skotsku a v jižní
Anglii.

Naše průzkumná letadla dopíčila při úto-
cích na konvoje u britského východního pobřeží
plných zásahů na třech velkých obchodních lo-
dích a potopila loď o 1.000 BRT ve vodách
u Great Yarmouthu.

Naše lehká bombardovací letadla pobořila
za dne hangáry a ubílkace na jednom letišti
v jižní Anglii

Náš rychlý člun potopil při útočném ná-
jezdu proti anglickému jihovýchodnímu pobřeží
britský torpedoborec.

Ve Středozemním moři podnikla německá
bombardovací letadla spolu s italskými svazy
bojový průzkum proti ostrovu Malta.

V severní Africe potíralo německé letectvo
účinně pumami a palubními zbraněmi britské
vozatajské kolony a soustředující se motorová
vozidla.

Nepřítel svrhl za uplynulé noci na některá
místa severoněmeckého pobřežního území a na
říšské hlavní město pumy zápalné a tříštivé ve
větším počtu. V obytných čtvrtích byl poško-
zen jistý počet budov, mezi nimi fuké kostely
a nemocnice. Na objektech průmyslových však
vznikly jen škody bezvýznamné. Mezi civilním
obyvatelstvem je, bohužel, řada mrtvých a ra-
něných. Z útočících letadel bylo deset sestřele-
no nočními stíhačkami a protiletadlovým dělo-
střelectvem. Vedle toho ztratil nepřítel za dne
tři letadla v leteckých bojích. Svých vlastních
letadel pohřešujeme šest.

Husarský kousek italské ponorky.

Jedna italská ponorka provedla v těchto dnech husarský kousek. Ponorka byla pronásledována stíhači ponorek. Když unikla svým pronásledovatelům do větší hloubky, byla zasažena těžkou vodní pumou, poškozena a přinucena vynořiti se. Brzy po vynoření se však rozpoutal v nočních hodinách boj této poškozené ponorky s jedním nepřátelským stíhačem ponorek. Když se již italská válečná loď domnívala, že se nepříteli zbavila, objevil se ještě pomocný křižník. Ačkoliv italská ponorka nebyla plně schopna manévru, provedla útok na pomocný křižník a torpedovala jej. Tím však ponorka ještě neabsolvovala všechny boje. O několik hodin později unikla těžkým útokům nepřátelských letadel a na konec ještě ke všemu potopila na své plavbě k atlantickému přístavu ozbrojený parník, který měl asi 3000 BRT.

Ve všech zemích, kde něco platí pravý námořnický duch a je podle zásluhy ctěn, se setká řízná plavba italské ponorky s uznáním a obdivem.

čt

Nová britská bitevní loď

np. — Britská admirálita sděluje, jak se dovídá N. W. T. ze Stockholmu, že v těchto dnech byla zařazena do služeb válečného námořnictva bitevní loď »Prince of Wales«, která je sesterskou lodí bitevní lodi »King George« a má výtlak 35.000 tun. Tato bitevní loď byla spuštěna na vodu v roce 1939. Je vyzbrojena m. j. i desíti 14palcovými děly.

